Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 13 май
ЖУМА
№ 107 (4.303).

Ўзбекистон Қоммунистик партияси Марказий Қомитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига

Жомбой районидаги «Правда» колхози жорий йилдан эътиборан тўла хўжалик ҳисоби ва ўз ўзини маблағ билан таъминлашга ўтди. Бу экин майдонларидан мустақил фойдаланиш имконини берди. Чигит экилган майдон икки ҳисса қисқарди, оралиқ экинлар кенг жорий этилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Меҳнат ветерани Тойир Жониқулов ярим асрдан зиёд хўжаликда ишлайди. У ҳали ҳам механизаторларга яқиндан кўмак бераётир. 2. Перко ўрилаяпти.

Р. ҒОФУРОВ фотолари. (ЎзТАГ).

М. С. ГОРБАЧЕВ Г.-Й. ФОГЕЛЬ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

11 май куни Кремлда М. С. Горбачевнинг Германия Социал-демократик партияси раиси Ганс-Йохен Фогель билан учрашуви бўлди. Бу учрашув мамлакатларнинг сиёсий кучлари ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришда янги қадам қўйилганлигидан дарак берди, Европа ва халқаро ишлардаги кўп нарса шу кучлар ўртасидаги муносабатларга боғлиқ. Бу алоқалар тобора сермазмун бўлиб бормоқда, фикр ва мулоҳазаларни рўй-рост ва хайрихоҳлик билан ўртоқлашиш эса ҳозирги замоннинг энг муҳим муаммоларини яхшироқ тушуниб олиш имконини беради. Мутлақо мустақил бўлмиш иккала партия мулоқотни ривожлантиришдан ўз халқларининг фаровонлиги йўлида, Европа жараёни, қуролсизланиш ва хавфсизлик, халқаро вазиятни соғломлаштириш манфаатлари йўлида фойдаланмоқдалар. М. С. Горбачев билан Г.-Й. Фогель партиялараро муносабатларнинг мана шундай характери ва хусусиятидан мамнуният изҳор этдилар.

Суҳбатда жуда кўп муҳим масалалар тилга олинди. Улар орасида СССРдаги қайта қуриш муаммолари биринчи ўринда бўлди. Г.-Й. Фогелнинг айтишича, унинг партиясида ва умуман ГФРда ана шу масалаларга манфаатдорлик билан жуда катта эътибор берилмоқда. Одамлар иккала мамлакат ва халқ ўртасидаги муносабатлар учун, Европанинг ва дунёнинг ҳозирги куни ҳамда келажаги учун совет қайта қуришининг аҳамиятини тўғри тасаввур этишни хоҳлайдилар.

Суҳбатдошларнинг илтимосига биноан М. С. Горбачев қайта қуришни нималар зарур қилиб қўйганлиги, ўзгартиришларнинг босқичлари, усуллари ва суръатларини белгилаб бераётган унинг назарий ва сиёсий мантиқи нимадан иборат эканлиги ҳақида батафсил, рўй-рост гапириб берди. Туб иқтисодий ислоҳот муаммолари ва қийинчиликларини, жамиятдаги фикр-мулоҳазаларни, ошкораликнинг ролини ва демократиялашнинг кенг қамровли аҳамиятини таърифлаб берди. Сиёсий система билан, том маънодаги ҳуқуқий социалистик давлатни барпо этиш билан астойдил шуғулланиш зарурлиги тўғрисидаги хулосага олиб келган мулоҳазаларни, бўлғуси Бутуниттифоқ партия конференцияси асосан мана шунга бағишланишини айтди.

М. С. Горбачевнинг суҳбатдошлари қайта қуриш қандай бораётганлиги билан боғлиқ конкрет саволларни бердилар, ўз партияси ва унга ваколат берган кишиларнинг СССРдаги қайта қуриш муваффақиятидан манфаатдорлиги позицияларида туриб ана шу саволларни ўртага қўйдилар. М. С. Горбачев мамлакатимизда рўй бераётган воқеаларга чет эл жамиятининг турли доираларида зўр ва хайрихоҳ қизиқиш билан бирга қайта қуришга халақит бериш, уни барбод қилиш истагида бўлган ғоят нуфузли кучлар борлигига эътиборни қаратди.

Давом этаётган музокаралар ва олий даражада ўтказиладиган Совет—Америка учрашуви муносабати билан қуролсизланишнинг энг муҳим муаммолари муфассал кўриб чиқилди. Космосга қурол чиқарилишига йўл қўймаслик, ўртача ва камроқ олислик ракеталарига оид шартноманинг қадрсизланишига олиб борадиган бирон-бир «модернизация» ва «ўрнини қоплаш» номақбуллиги тўғрисидаги химиявий қуролни тақиқлашга оид кенг қамровли конвенцияни тезроқ тузиш муҳимлиги ҳамда Г.-Й. Фогелнинг айтишича, келгусидаги контрол усулларининг самарадорлигини текшириш учун тажриба майдони сифатида ҳам фойдали бўла оладиган тегишли Европа зонасини оралиқ тадбири сифатида вужудга келтириш мақбул эканлиги ҳақидаги; ниҳоят, Европадаги оддий қуролларни ҳужумсиз мудофаа принциплари асосида ва имкони борича пастроқ даражада қисқартириш, номутаносибликни ўзаро тугатиш юзасидан музокаралар бошлаш ғоят зарурлиги тўғрисидаги туб масалаларда ўхшашлик борлигини қизғин фикрлашувлар тасдиқлади.

ГСДП—ГБСП—ЧКП биргаликда ўртага қўйган ва умумий қуролсизланиш жараёнига туртки берадиган ташаббусларнинг муҳимлиги таъкидланди.

«Умумевропа хонадони» ғоясини кўриб чиқиш чоғида КПСС билан ГСДПнинг ҳамжиҳатлик нуқталари кўп. Шу фикр суҳбатда яна бир бор тасдиқланди. Айни вақтда М. С. Горбачев гап турли социал тузумдаги мамлакатлар ҳақида ва ҳозирги Европани ташкил этиб турган барча давлатлар тўғрисида бораётганини таъкидлади.

Хавф-хатарсиз дунёга эришиш йўли қийинлигига ва қуролсизланишнинг жиддий мухолифлари борлигига қарамай, ҳам оптимист, ҳам реалист бўлиб қолиш муҳимлигини иккала томон баб-баравар тушунишини билдирди. Хавф-хатарни тўғри баҳолаш, унинг сабабларини очиб ташлаш ва хавфт-хатар солаётганларни танқид қилиш лозим. Бироқ жаҳон жамоатчилигининг жуда катта оммаси, халқлар Г.-Й. Фогелнинг сўзларига қараганда, «янги онг» касб этиб, бошланган ижобий жараёнлар муқаррарлигининг шарт-шароитларини яратаётганликларини ҳам кўрмоқ керак.

Совет — Ғарбий Германия муносабатларига катта эътибор берилди. М. С. Горбачев билан Г.-Й. Фогель кейинги йилларда жўшқин тус олаётган ва совет раҳбарларининг ГФР мўътабар сиёсат арбоблари билан катта аҳамиятга эга бўлган алоқаларда ва олий даражада учрашувлар ўтказиш ҳақидаги аҳдлашувларда ўз ифодасини топган мана шу муносабатларнинг характеридан мамнуният изҳор этдилар. Икки томонлама ҳамкорликни конкретлаштириш ва рағбатлантириш мақсадида Г.-Й. Фогель экономика, маданият, гуманитар соҳадаги ҳамкорлик, ишлаб чиқариш маҳорати ва бошқарув тажрибаси билан танишиш борасида бир қанча таклифларни баён этди. Таклифлар қизиқиш билан кутиб олинди ва кўриб чиқиш учун қабул этилди. Партиялараро алоқаларни янада ривожлантиришнинг баъзи масалалари ҳам муҳокама қилинди.

Учрашувда А. Ф. Добринин, В. В. Загладин, А. С. Черняев, В. С. Рикин, Г. Кошник, К. Фойгт, К. Хент, Д. Штоббе, Юта Титке, З. Биндер, элчи А. Майер—Ландрут қатнашдилар.

(ТАСС).

МУСОБАҚА ҒОЛИБЛАРИГА БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети Иваново, Владимир, Новгород ва Тюмень областларида оталиқ ёрдами бераётган қурилиш ташкилотлари коллективларининг 1988 йил 1 кварталдаги республика социалистик мусобақаси якунларини кўриб чиқдилар.

Ўзбекистон ССР Автомобиль йўлларини қуриш ва улардан фойдаланиш министрлигининг «Узурайдорстрой» тресті;

Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитетининг «Узвладимирводстрой» тресті коллективлари республика социалистик мусобақасининг ғолиблари деб топилдилар ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ҳамда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари билан мукофотландилар.

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЎРИМ БОШЛАНДИ

Элликқалъа районидаги Ленин номли колхоз деҳқонлари Қорақалпоғистонда биринчилар қаторида оралиқ экинларни ўришга киришдилар. Экинларни пухта парвариш қилиш, икки марталаб ўғитлаб, икки марталаб суғориш эвазига ем-хашак тайёрловчилар мўл перко ва жавдар ҳосили етиштирдилар.

Хўжаликда ўтган йилдан буён алмашлаб экиш, оралиқ экинлари кенг жорий этилмоқда. Бу эса чорвачиликни ривожлантиришга ижобий таъсир этмоқда. Сигирлар сути кўпайиб, бузоқлар яхши семирмоқда.

Колхозда ем-хашак етиштириш хўжалик ҳисобига ўтказилган. Озуқабоп экинлар учун ажратилган майдонларнинг кўпи оилавий звеноларга берилди. Моддий манфаатдорлик, етиштирилган ем-хашакнинг бир қисмини ўз чорваси учун ишлата олиш имконияти оилавий звеноларга жуда қўл келмоқда.

ТАМИРЛАШДАН СЎНГ

Янги темир йўл комплекси фойдаланишга топширилганидан сўнг Пахтаобод ғалла қабул қилиш корхонасида вагонларнинг бекор туриши беш марта қисқарди. Бу комплексга бостирмалар, омборхоналар, замонавий тарози хўжалиги кирган. Ана шу тарози хўжалигида саноқли дақиқаларда бутун бир вагонни тортиб кўриш мумкин.

Реконструкция икки сменали ишни йўлга қўйиш имконини берди. Энди «эрта тонгдан тун қоронғисигача» ишлаган битта йириклаштирилган бригада ўрнига иккита кичик бригада ташкил этилди. Деярли тўла механизациялаш туфайли улар ҳеч қандай машаққатсиз барча ишларни уддаламоқдалар.

МАККАЖЎХОРИКОР ПУДРАТИ

Т. Эшонқулов звеноси Узоқов номли совхоз маккажўхорикорлари орасида пешқадамликни қўлга киритиб, эгат ораларига дастлабки ишлов беришни ва экинларга ўғит солишни ниҳоясига етказди. 64 гектар ерга ишлов берадиган звенода атиги уч деҳқон бор.

Пудрат усули — муваффақият негизидир. Бу усул бўшашувчанликка, бировларга ишонишга йўл қўймайди. У деҳқонларни интенсив технологияни ўзлаштиришга мажбур этди. Ишни озчилик бўлиб, ана шу технологиясиз уддалаш қийин.

Бу йил райондаги маккажўхори майдонларининг асосий қисми пудратчи коллективларга бириктириб қўйилган. Уларнинг аксарияти оилавий коллективлардир. Қўриққа ўз тажрибасини баҳам кўриш учун келган болгариялик мутахассислар қимматли озуқа экинини етиштиришда катта ёрдам кўрсатмоқдалар.

Сирдарё области.

(ЎзТАГ).

ОРАЛИҚ ЭКИНЛАРИ ЎРИБ ОЛИНДИ

Сурхондарё области хўжаликларида оралиқ экинлари ўриб-йиғиб олиш тугалланди. Ўтган йил кузида рапс, перко, сули, жавдар экилган майдонлардан колхоз ва совхозларнинг чорвачилик фермаларига бутун баҳор фасли давомида янги ўриб олинган кўк масса жўнатиб турилди. Кечки экинлар экилган майдонлардан эса пичан йиғиб олиниб, 15 минг тонна сенаж бостирилди.

Об-ҳаво қулайлиги ва экинлар ўз вақтида парвариш қилиниши мўл ҳосилни таъминлади. Ҳар гектар ердан ўтган йилдагига қараганда ўрта ҳисобда 25 центнер кўп, 163 центнер кўк масса олинди. Натижада экин майдонларини кенгайтирмасдан туриб қўшимча 10 минг тонна озуқа етиштирилди.

Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетидан хабар қилишларича, бошқа областларда ҳам оралиқ экинларини йиғиштириб олиш ишлари тугатилмоқда. Ўтган йили республика «Озуқа» программасига кўра оралиқ экинлари 59 минг гектар ерни эгаллаган эди. Бугунги кунгача 40 минг гектар ердаги ҳосил ўриб олинди. Ҳозирнинг ўзидаёқ жамоат чорвасига қўшимча равишда 600 минг тоннага яқин пичан етказиб берилди.

Ўзбекистон учун оралиқ экинларини етиштириш яна шунинг учун ҳам муҳимки, ҳайвонларнинг рационида ҳозиргача беданинг ҳиссаси жуда кам — бор-йўғи 38 процентни ташкил этади. Шу сабабли республикада чорва қишлови жуда оғир кечади. Эндигина ўриб олинган пичандан фойдаланиш эвазига қишга минглаб тонна беда жамғариб қўйиш имконияти яратилди. Бу эса қишда сут соғиб олишни камайтирмасликни таъминлайди.

Лекин ҳамма ерда ҳам янги ишга жиддий муносабатда бўлмадилар. Агар Сурхондарё, Наманган ва Бухоро областларида оралиқ экинларини яхши парваришлаб, гектаридан 140—160 центнер пичан олаётган бўлсалар, Навоий ва Қашқадарё областларида ҳосилдорлик гектар бошига 100 центнердан ошмаяпти.

Ҳозир оралиқ экинлари ўриб олинган майдонларда сеялкалар ишлатилмоқда: силос учун жўхори экилмоқда. Келаси йил кузда оралиқ экинларига камида юз минг гектар ер ажратилиши режалаштирилмоқда.

(ЎзТАГ).

ЮРАКДАН ТЎКИЛГАН ГАПЛАР

Нарпайлик ветеранлар аҳди

Район партия комитети янги бинода иш бошлаганига бир ҳафта бўлди. Саккиз юз ўринли мажлислар зали партия, уруш ва меҳнат ветеранларини қабул қилди. Уларнинг кенгашида беш юзга яқин киши қатнашди.

Йиғилганлар ветеранларнинг яшаш шароитлари ҳақидаги фикрларини эшитдилар, деҳқончилик борасидаги қимматли маслаҳатларини тингладилар.

«Иттифоқ» колхозида яшовчи партия ва меҳнат ветерани Усмон Қосимов шундай деди:

—Кейинги йилларда районда пахта ҳосилдорлиги пасайиб кетишининг сабаби минерал ўғитлардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланилаётганида, деб ўйлайман. Ахир ҳамма нарсанинг ҳам ўлчови бор! Менимча, пахтакорларимиз ана шу меъёрни унутмоқдалар. Маҳаллий ўғитга эътибор эса сусайиб кетди. Булар ўз навбатида ҳосил таннархининг ошишига ҳам олиб келаётир...

Ленин номли колхозда истиқомат қилувчи Ҳомид Аҳмедов хўжалик қарияларига кўрсатилаётган ғамхўрлик ҳақида, уларнинг ишлаб чиқаришни ривожлантиришдаги, қайта қуришдаги иштироки тўғрисида тўлқинланиб гапирди.

Ветераннинг таъкидлашича, колхозда истиқомат қилаётган ишга яроқли олтмиш қария уч гуруҳга бўлинган. Биринчи гуруҳ пахтачиликда, иккинчиси боғдорчиликда меҳнаткашларга ўзларининг қимматли маслаҳатлари билан кўмаклашаётган бўлсалар, учинчи гуруҳ асаларичилик билан шуғулланаяпти...

Оқтошлик ветеран Қаҳҳор Рустамов бундан ўн йил илгари пенсияга чиққан бўлса-да, ўзини қишлоқ хўжалигидан ажралган ҳолда тасаввур этолмаслигини таъкидлади.

— Пенсияга чиққанимдан буён оилавий пудрат асосида баҳоли қудрат меҳнат қилаяпман, — деди у. — Ўтган саккиз йилда давлатга 1.018 тонна қовун-тарвуз, пиёз, картошка етказиб бердик. Бу йил ҳам кўплаб полиз маҳсулотлари етиштиришни мўлжаллаяпмиз.

Кенгашда иштирок этган область партия, уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши раиси Саид Солиҳбоевнинг сўзлари кўпчиликка манзур бўлди.

—Мен олти йил шу партия комитетининг биринчи секретари вазифасида ишлаганман, — деди у. — Менимча, районнинг пахтачиликда қолоқликка тушиб қолиши ерга ишлов беришга эътиборнинг сусайиб кетганлиги, алмашлаб экиш бузилаётганлиги оқибати бўлса керак. Далаларни кўз олдимга келтирганимда бир нарса хотирамда жонланади. Илгари шудгор пайтида трактор орқасидан гала-гала қушлар эргашардилар. Чунки ер тупроқ таркибини нормаллаштирувчи чувалчанг-у бошқа қуртларга бой эди. Эндиликда узлуксиз минерал ўғит солинаверганидан бу жониворлар қирилиб кетган, албатта...

Бошқа кексалар ҳам кўнгилларига тугиб юрган гапларни ўртага ташладилар.

Районда 6.600 ветеран бор. Улар социалистик тузумимизни мустаҳкамлаш, мамлакат иқтисодий қудратини оширишга ҳисса қўшган ва қўшиб келаётган кишилардир. Булар ҳозирги кунда ҳам халқимизнинг маслаҳатгўйи.

Бир гуруҳ ветеранлар райондаги 192 та деҳқончилик бригадасини оталиққа олиш, пахта, бошқа экинлар ҳосилдорлигини оширишда уларга яқиндан кўмаклашиш юзасидан мурожаат қабул қилдилар.

Район партия комитетининг биринчи секретари Ҳ. Н. Нормуродов қимматли маслаҳатлари, ватанпарлик ташаббуслари учун ветеранларга самимий миннатдорчилик билдирди.

Р ХУДОЙҚУЛОВ.

СОВЕТ-АМЕРИКА МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

11 май куни М. С. Горбачев ва Р. М. Горбачева Кремлнинг Георгий залида «XXI аср ижодкорлари бўлган болалар» (СССР) ва «Бевосита алоқа» (АҚШ) программалари доирасида иккала мамлакат ёшлари ўртасидаги алоқаларни ва ўзаро делегациялар юборишни ривожлантиришга, ҳамжиҳатлик ва ишончни мустаҳкамлашга интилаётган совет ва америка мактаб ўқувчиларининг катта группаси билан учрашдилар. Совет ва америка болалари билан бирга учрашувда уларнинг финляндиялик тенгқурлари ҳам қатнашдилар.

Барча қатнашчилар номидан Ричард Угарт (АҚШ) М. С. Горбачевга май ойининг бошларида совет, америка ва Финляндия мактаб ўқувчиларининг Хельсинкида ўтказилган конференциясида КПСС Марказий Комитети Бош секретари ва АҚШ президентига ёзилган мурожаатномани топширди. Мурожаатномада Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида тинч амалий муносабатлар ўрнатиш учун иккала мамлакат раҳбарлари сарфлаётган куч-ғайратлар қўллаб-қувватланади.

М. С. Горбачев мактаб ўқувчиларига мурожаат қилиб, бундай деди:

Сиз Кремлнинг мана шу тарихий залида биргаликда йиғилганингиз яхши. Яна бир неча кун ўтганидан кейин биз бу ерда президент Рейганни кутиб оламиз. Сиз бизга ана шу учрашув учун замин ҳозирлаяпсиз. Сиз билан кўришганимдан хурсандман. Айримларингиз билан Вашингтонда учрашганимиз эсимда.

Келажак ҳақида жиддий фикр-мулоҳаза юритаётганлигингиз менга айниқса маъқул бўлмоқда. Мен ўй-фикрларингизда сизларнинггина эмас, балки барча ёшларнинг ҳам дунёни асраб қолиш, уни такомиллаштириш тўғрисидаги истакларингиз акс этганлигини сезиб турибман. **(Қарсаклар).**

Кекса авлодларнинг масъулияти шундаки, улар сизнинг режаларингиз амалга ошиши учун шарт-шароит яратиб беришлари керак. Америка Қўшма Штатлари президенти билан мен олиб борадиган музокараларда сизнинг истакларингиз ҳам инобатга олинишига ишончим комил. **(Қарсаклар).**

Америка Қўшма Штатлари, Финляндиядан келган болалар Совет Иттифоқида ўзларини худди уйларидагидек ҳис этишларини истайман. Мамлакатимизда сизни меҳмоннавозлик билан дўстона кутиб олишларига аминман. Мен тўла ишонч билан шундай демоқдаман, чунки совет кишиларининг самимий орзу-ниятларини биламан. Бизнинг улкан мамлакатимизда келажакка комил ишонч билан назар ташлаш учун ҳамма нарса муҳайё. Мамлакатимизга тинчлик керак. Кишиларимиз тинчлик тарафдоридирлар. Бугунги кун тинч бўлиши учун халқимиз қанча-дан-қанча қурбонлар берганлигини сиз яхши биласиз.

Бундан икки кун илгари биз Ғалаба кунини байрам қилганлигимиз боисидан шуни эслатиб ўтишни истар эдим. Биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, ёвуз газанда— фашизм устидан ғалабага эришдик. Давр масалани кескин, муқаррар қилиб ўртага қўйганида, бунга жавобан совет ва америка халқлари бирлашдилар. Ҳозирги давр — серташвиш ва умидбахш даврдир. Бу давр ҳам, аввало икки улуғ халқимиз олдига жуда катта талаблар қўймоқда. Барча қийинчиликларни, тафовутларни бартараф этиб, ҳар бир мамлакат ўз турмуш тарзига содиқ қолиб, куч-ғайратларини бирлаштириши лозим. Ричард, сиз бизда ҳам зиддиятлар бўлди, аммо шунга қарамай умумий программани, яхши программани тайёрладик, деб айтдингиз мен ана шунга эътибор бердим.

Бу сиёсатчилар учун яхши ибратдир. Ҳозирги дунёдаги тафовутлар ва зиддиятларга қарамай, халқларни бирлаштирадиган нарсаларни аниқлаш керак. Аввало мустаҳкам тинчликка эришиш, қуролланиш пойгасига чек қўйиш, барча ресурсларни инсоният цивилизацияси тараққиётига йўналтириш мақсадларида бирлашиш керак.

Ана шу ташаббусда қатнашиш барчангизга обрў-эътибор келтиради, деб ўйлайман. Бу ташаббусда қатнашиш мамлакатларимизга, сиз вакиллари бўлиб келган учта мамлакат ёшларига ҳам обрў-эътибор келтиради. Ёшлар келажак ҳақида, тинчлик тўғрисида, одамларнинг бирлашиши ҳақида ўйламоқдалар. Ёшлик йилларингизда қалбингизда чечак отган ана шу ҳис-туйғулар сизга ҳаётингизда ҳамиша раҳнамо бўлсин. Сафарингиз бехатар бўлсин, сизга оқ йўл тилайман. **(Қарсаклар).**

Учрашув дўстона вазиятда, шоду-хуррамлик билан ўтди. Мактаб ўқувчилари М. С. Горбачев ва Р. М. Горбачевани қуршаб олдилар. Улар М. С. Горбачевга кўплаб саволлар беришди, бу саволларга батафсил жавоб қайтарилди. Болалар М. С. Горбачевга президент Р. Рейган билан бўладиган музокараларда муваффақият тиладилар.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ СЕССИЯСИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Кооперация тўғрисидаги қонун ижтимоий турмуш билан давлат турмушининг барча томонларини тубдан қайта қуриш шароитида кооператив ҳаракатни ленинча тушунилган тарзда қайта тиклаш ҳамда уни кенг кўламда авж олдириш асосларини яратади. 11 май куни Кремлда депутатлар қўшма тайёргарлик комиссиясининг мажлисида шу нарса қайд этиб ўтилди. Агросаноат комплекси комиссияси билан қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссиясининг, Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети бошқа доимий комиссияларининг вакиллари ана шу тайёргарлик комиссиясига кирган. «СССРда кооперация тўғрисида»ги СССР қонуни лойиҳаси актив муҳокама қилинмоқда, бу лойиҳа давлат ҳокимияти олий органининг навбатдаги сессиясида муфассал кўриб чиқилади.

Совет ҳукумати СССР Олий Советига тақдим этган мана шу муҳим ҳужжат лойиҳасида умумхалқ муҳокамаси давомида билдирилган кўпдан-кўп таклиф ва мулоҳазалар эътиборга олинган. СССР Госплани раисининг биринчи ўринбосари С. А. Ситарян бажарилган иш тўғрисида доклад қилди. Мазкур масалага доир хулоса СССР Олий Советига топширилади. СССР Олий Совети Президиумининг топширигига биноан комиссиялар шу хулосани ишлаб чиқмоқдалар.

Мажлис ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми раисининг биринчи ўринбосари П. Н. Демичев, бир қанча министрликлар ва идораларнинг, шунингдек корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари, олимлар ва кооператорлар қатнашдилар.

Депутатлар тайёргарлик комиссиясининг иши давом эттирилади.

(ТАСС).

АФРИКАЛИК ЖУРНАЛИСТЛАР ТОШКЕНТДА

Африка давлатларидан келиб Москва халқаро журналистика институтида таълим олаётган журналистларнинг катта бир группаси Ўзбекистон ҳаёти билан танишмоқда. Улар орасида Бенин, Мали, Мадагаскар, Сенегал, Гвинея, Конго, Того, Кот—Дъивуар вакиллари бор.

11 май куни меҳмонлар Ўзбекистон Журналистлар союзининг раҳбарлари, Ўзбекистон информация агентлигининг (ЎзТАГ) ходимлари билан учрашдилар, Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

СССРнинг фавқулодда ва мухтор элчиси Л. Мақсудов группанинг республика бўйлаб сафарида ҳамроҳлик қилмоқда.

(ЎзТАГ).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: конференция олдидан ўйлар

СУЯНГАН ТОҒИМИЗ

Одамлар ҳақида ўйлаганимда ҳамма вақт қудратли уммон, енгилмас куч, булутларга туташ пурвиқор тоғ кўз олдимга келади. Уларга ишониш ва суяниш керак. Улуғ Октябрь инқилобини эслайлик. Гражданлар уруши, коллективлаш, тикланиш йиллари ва, ниҳоят қайта қуришдек мураккаб давр муаммолари... Буларнинг ҳаммаси шу меҳнаткаш омма билан боғлиқ. Агар у бирлашса, шаҳд қилса, олдинга интилса, ечилмайдиган муаммо, забт этилмайдиган юксаклик йўқ. Гап фақат уларни тушунишда, ишонтира билишда, сафарбар қила олишда. Шу ҳақда ўйлаганимда доҳий В. И. Лениннинг «Омманинг ичида яшангиз. Ҳамма нарсадан хабардор бўлингиз. Оммани тушунингиз. Унинг кўнглини топа билингиз. Унинг мутлақ ишончини қозонингиз», — деган сўзлари қулоғим остида жаранглайди.

Назаримда, турғунлик даврининг иллати одамларни назар писанд қилмасликдан, ишончини поймол қилишдан газаклаб кетди. Ташаббуслар кабинетда туғиларди, йиғилишларда сўзга чиқувчилар ҳам тор доирада танланарди. Миллион-миллион тонна пахтанинг, минг-минг тонналаб сабзавот, чорва маҳсулотларининг тақдири деҳқон фикри билан ҳисоблашилмай ҳал қилинарди.

Эндиликда қайта қуришдек инқилобий жараёнда бутун халқ қатнашаётир. Қувончли ўзгаришлар барчанинг кўз ўнгида содир бўлаяпти. Меҳнаткашлар ўз ҳаракатлари зое кетмаслигини сезиб, дилдан қувонмоқдалар. Кўпдан кўп фикр чиқади, тўғри йўлга тушиб олиш осон кечади. Оддий пахтакор, чўпон ёки боғбоннинг таклиф-мулоҳазаларига қулоқ тутиш, уни рўёбга чиқариш инсон омилининг фаоллашуви деган гап. Сувчининг таклифи асосида хайрли ишга қўл урилса-ю у қараб турармиди?! Бир ғайратга ўн ғайрат қўшиб ишлайди. Бу инсон табиатига хос.

Биз раҳбар кадрлар билан меҳнаткашларнинг очиқ-ойдин фикрлашувларини одат тусига киритдик. Шу йилнинг ўзида уч жойда шундай тадбир ўтказилди. Муҳим ишда расмиятчиликдан қочилди. Айниқса 2-бўлим ишчилари билан бўлган мулоқот жонли ўтди. Одамлар юзхотир қилиб ўтиришмади; раҳбар ва мутахассислар шаънига жиддий эътирозлар билдиришди. Ҳақли таъна шу бўлдики, баъзан раҳбар ёки мутахассис бирон-бир бригадага келади-да, ишнинг боришини суриштиради, йўл-йўриқ, маслаҳатлар берган бўлади. Ярим соат ўтмай иккинчи жойга йўл олади. Хўш, ярим соатда бутун бошли коллектив фаолиятини таҳлил қилиб, аниқ баҳо бериб бўларканми? Бундан ташқари ҳадеб ишлаб чиқариш масалалари эмас, ишчиларга яратилаётган шароитлар, уларнинг туриш-турмушини билан қизиқиш даркор. Совхоз маъмурияти камчиликларни тан олди. Ишчи ва хизматчиларнинг таклиф-мулоҳазалари асосида аниқ тадбирлар белгиланди.

Коммунистлар билан ҳам якка тартибда суҳбатлар ўтказилаяпти. Ўзим 178 нафар КПСС аъзоси билан норасмий фикрлашдим. Яширмайман, бу мен учун катта мактаб бўлди. Бир мисол келтираман. Ўғилхон Исроилова узоқ йиллар пахтачилик, кейин пиллачилик бригадасига бошчилик қилди. Сўнгра саломатлиги ёмонлашиб, вақтинча уйда ўтириб қолди. «Бахтимга яхши одамлар бор экан, ёлғизлатиб қўйишмади. Лекин маъмурият, партия комитетидан гинам бор. Бирор маротаба ҳолимни сўрашмади. Ахир, совхозга катта меҳнатим синган...» Опанинг ана шу сўзларини эшитиш мен учун оғир эди. Начора, айбимни тан олдим. Ўшандан кейин бошқа беморларни, уруш ва меҳнат ветеранларини вақти-вақти билан йўқлайдиган бўлдик...

Совхоз партия комитети раҳбарлар, мутахассислар фазилатларини пухта ўрганиш мақсадида кишиларга анкета тарқатди. Улар ўз етакчилари ҳақида қандай фикрда эканликларини рўй-рост қоғозга туширдилар. Омма фикри мутасадди кишиларга етказилаяпти. Бу меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, коллективда соғлом, ўзаро талабчанлик муҳитини қарор топтиришда муҳим омил бўлаяпти.

Амалга оширилган тадбирлар шаофати туфайли коммунистларнинг фаолияти кучайди. Уларнинг кўпчилиги янги-янги ташаббуслар билан майдонга чиқди. Жумладан, сигирсоғувчилар Баригул Назибекова билан Маъруфжон Ботиров Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси очиладиган кунгача учинчи квартал планини бажаришга аҳд қилдилар. Демак, олти ойда тўққиз ойлик план бажарилади. Ташаббускорлар тажрибаси агитаторлар, кўргазмали агитация воситалари ёрдамида кенг оммалаштирилаяпти.

Канизахон Нуъмонова бошлиқ бригада жорий йилда давлатга фақат юқори сифатли пахта топшириш, йиллик планини 25 октябргача бажаришга аҳд қилганлигини эшитиб, дастлаб иккиландик. Заршунослар, тажрибакорлар билан фикрлашдик. Коллектив ҳисоб-китоб тўғри эканлигини аниқ далиллар билан исботлаб берди. Хайрли ҳаракат эндиликда кенг қўллаб-қувватланмоқда.

Бригада даласида бўлсангиз, ҳавасингиз келади. Текис униб чиққан ниҳоллар кунда бир яшнаяпти. Қатор ораларига ишлов бериш, озиқлантириш сифатли ўтказилмоқда. Цех партия ташкилоти ишнинг муваффақиятини идеологик жиҳатдан таъминлашга қаратилган аниқ тадбирларни кўраяпти.

Ташаббускор коммунист, бош инженер Анатолий Иваншин ҳам кўпчиликни қувонтирмоқда. У техника ютуқлари, илғорлар тажрибасини кенг қўллаяпти. Устахонага ҳар борганда бир янгиликнинг устидан чиқасиз. Қисқа вақт ичида кўтарма кран ўрнатилди. Ремонтчилар оғир техникани юклаш, туширишдан халос бўлдилар. Кейин эса ҳашар йўли билан ажойиб ошхона, финча ҳаммом ишга туширилди. Омилкорлик, тежамкорлик туфайли камида беш минг сўм иқтисод қилинди.

Марказий устахона мудири Комилжон Исроилов ҳам ўз ўрнини топган кишилардан. Буйруқ ёки кўрсатмани кутиб ўтирмайди. Ҳамиша ишнинг қаловини топади. Хуллас, бош инженернинг ҳам, устахона мудирининг ҳам режалари катта. Яқин орада соғломлаштириш пункти очилади. Учта юк автомашинаси янги автобусга айлантирилади. Мутахассислар автомобиль заводи билан шартнома туздилар. Буларнинг ҳаммаси ишчи ва хизматчиларга руҳ ва мадад бағишламоқда.

Сифатга қараб ҳақ тўлашни ҳам коммунистлар таклиф этишди. Шунга асосланиб янгича иш усули жорий этилди. Яъни 1 гектар ер ишлови учун 30 сўм иш ҳақи белгиланди. Бригада кенгаши сифатни назорат қилиб боради.

Одамларни ўрганиш — ҳаётни ўрганиш демак. Шу йўлдан бориб адашаётганимиз йўқ. Социал масалалар бирин-кетин ҳал этилаяпти. Ильчевск шаҳри ва Султонобод қишлоғида сут дўконлари очдик, оҳак заводи қуриб битказилди. Кўп ўтмай ғишт заводи маҳсулот бера бошлайди. Келгусида совхоз қурилиш устахонасида арзон нархларда мебеллар сотилади.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида қайта қуришнинг асосий омиллари — инсоннинг маънавий оламини бойитиш, экономикадаги туб бурилиш, ҳаёт тарзимизни янги поғонага кўтариш атрофлича таҳлил этилади. Бу вазифаларни муваффақиятли амалга ошириш шубҳасиз демократия принципларини нечоғли мустаҳкамлашимизга, мустақил фикрлаш, ижодий ишлаш, аниқ ҳаракат қилишимизга боғлиқ. Буни барчамиз қалбдан ҳис этмоқдамиз. Ҳамиша омма билан бирга бўлишга, меҳнаткашларни қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилаяпмиз. Мўл-кўлчилик учун курашнинг олдинги сафида коммунист ва комсомоллар боришмоқда.

Ю. РАҲМОНОВ,
Қўрғонтепа районидаги Куйбишев номли совхоз партия комитетининг секретари.

СССР Фанлар академиясининг сув муаммолари институти ҳамда Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг Қарши филиали мутахассислари кўп йиллардан бери ҳамкорлик қилиб келаяптилар. Улар Қашқадарё воҳасидаги ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш юзасидан тадқиқотлар ўтказишди. Ҳозирги пайтда эса экологик муаммолар ўрганилаяпти.

СУРАТДА: мутахассислар кўчма автолаборатория билан Шаҳрисабз районидаги Оқсув дарёсининг ифлосланиш даражасини ўрганишмоқда.

Ш. ШАРОПОВ фотоси. (ЎзТАГ).

ДЕМОКРАТИЯНИ ЎРГАНАЙЛИК

ГАПБОЗЛИКМИ ЁКИ АМАЛИЙ ҲАРАКАТ?

Қашқадарё область Косон районида «ВЛКСМ XX съезди» деб аталган комсомол-ёшлар совхози тузилди. Аввал бу ерда «Қорақум» совхозининг хўжалик ҳисобидаги участкаси бўлган. Экин суғоришга сув йўқ, ер деҳқончиликка ярамас, уй-жой шароитлари ёмон эди. Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитети ва «Главсредазирсовхозстрой»нинг ташаббуси билан бу ерда хўжаликнинг социал-иқтисодий тараққиётини кескин жадаллаштириш учун катта имкониятлар яратилмоқда. Совхозда ўтказилган биринчи ташкилий тадбирнинг ўзиёқ унга ўзбекистонликларгина эмас, шу билан бирга Қирғизистон ва туркманистонлик деҳқонларнинг ҳам диққат эътиборларини жалб қилди. Янги совхоз директорини сайлаш аслида республикалараро сайловга айланиб кетди ва бунда бир юз элликдан ортиқ номзод қатнашди...

Бундан бир йил аввал «Комсомольская правда»нинг ташаббуси билан Рига шаҳридаги «Раф» заводи директори лавозимини эгаллашга Бутуниттифоқ конкурси ўтказилганди. Ўшанда Ўзбекистон ёшлари шу сайловнинг боришини зўр қизиқиш ва диққат-эътибор билан кузатгандилар. Ўшанда: «Мана бу демократия, у ерда давлат аҳамиятига молик ишлар одамларга ишониб топширилмоқда, бизда эса ҳозирча ҳаммаси эскича...» деган фикрни ҳам эшитиш мумкин эди.

Бизда навбатдаги «ташаббус», навбатдаги «таклифга» бу сафар нима учун дарров маъқуллаб, амал қилинмаганлигига республикадаги юқори идораларнинг сусткашлиги ва тепса тебранмаслигини сабаб қилиб келтириш тўғри бўлмас. Бунинг сабабалари анча мураккабга ўхшайди: биз ташаббусларга шу қадар тез-тез қўшилиб, уларни жорий этиб турардикки, баъзида бу ишларни биздаги шароитларга тадбиқан қандай қилиш кераклиги тўғрисида бош қотириб ўтирмасдик. Ётти ўлчаб, бир кесишга нима етсин. Бултур республиканинг ҳамма хўжаликларида қуйи ва ўрта бўғин раҳбарларининг сайлови бўлиб ўтди. Шу сайлов қишлоқ меҳнаткашларига ёқмаган ҳоллар ҳам бўлди. Йўқса бугунги кунгача кўпгина коллективларда сайлов қайтадан ўтказилганлигига, кўпинча юқоридан тиқиштирилган номзодлар эмас, балки бригада, бўлим, участкада кўп йил ишлаган ўз ҳамкасблари ишончдан маҳрум бўлганликларига нималарни сабаб қилиб келтириш мумкин?

Ҳар бир конкрет ҳолда сабаб ҳам бошқача бўлди, албатта. Лекин бир неча характерли, кўпроқ такрорланадиган ҳолларни ҳам кўрсатиш мумкин. Баъзи раҳбарлар сайловда демократия етарли бўлди, деб яна волюнтаристик тазйиқ кўрсатиш методи билан команда бера бошладилар. Базн кишилар ишончни оқламади. Ишонч кўрсатилган экан, бу тоабаддир, деб ҳисоблаб, ўртоқларининг фикри билан ҳисоблашмай қўйди. Коллективнинг кучига ортиқча ишониб, муҳим масалалар юзасидан ўзи қарор қабул қилмаган раҳбарлар ҳам бўлди.

Мана шундай ҳолларнинг ҳаммасида ишлар барбод этилди. Бунга асосан ўша ношуд раҳбарлар айбдор бўлди. Уларга ё ҳаётий тажриба, ё профессионал билим ёки ҳозирги жуда мураккаб шароитларда раҳбарлик қилиш маҳорати етишмади. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг ходимлари шунга ўхшаш тажрибани ниҳоятда диққат-эътибор билан синчиклаб ўрганиб чиқишни, йўл қўйилган хатоликларни таҳлил этишни ва шундан кейингина бундай мўътабар конкурсни ўтказишга киришишни афзал билдилар. Тўғри қилинди. Хуллас, тузилаётган совхоз директори лавозимини эгаллаш учун конкурс республика ёшлар газеталарида эълон этилмасданоқ унга тайёргарлик ниҳоятда пухта олиб борилди. Тафсилий ишлаб чиқилган шартларга кўра, даъвогарда иш тажрибаси ҳам, профессионал малака ҳам бўлиши, ана шу лавозимдаги фаолиятига аниқ бир программа тузиб олган бўлиши керак эди. Даъвогарнинг ёши, билими, миллати, жинси эътиборга олинмасди. Бундай шартлар ходимларнинг ғоят хилма-хил категорияларини ўзларини кўрсата билишига имконият яратади.

Шундай қилиб, республика комсомоли Марказий Комитетининг секретари Шуҳрат Алламуратов бошчилик қилган ташкилот комитетига ёғилган ариза ва анкеталар оқими республикада ва ундан ташқарида ўзини совхоз директори лавозимида синаб кўришни хоҳлаган кишилар кўп эканлигини кўрсатди. Хўш, улар кимлар?

Директорликка номзодларнинг ўртача ёши — ўттиз ёш, аниқроқ қилиб айтсак, йигирмадан қирқ тўрт ёшгача боради. Ўз вақтида ҳужжатларни юборганлардан 132 киши эркак, 11 киши аёл. 124 киши олий маълумотли, 15 киши ўрта махсус маълумотли ва тўрт киши ўрта маълумотли. Улар орасида битта экономика фанлари кандидати — Тошкент қишлоқ хўжалик институти Андижон филиали бухгалтерия ҳисоби кафедрасининг ассисенти И. Ёрматов бор. Студентлар ҳам йўқ эмас. Масалан, Тошкент молия техникуми битирув курсининг талабаси С. Холбоев ўз номзодини қўйишга журъат этган. Тошкент давлат университети тўртинчи курсининг студенти, бўлғуси сиёсий иқтисодчи Б. Бобохонов ҳам ҳужжатларини юборган.

Дадилликка нима етсин. Шундай бўлса-да, ҳали ёш йигитлар нимага суяниб ариза берган экан? Янгитдан тузилаётган қўриқ хўжаликда директорлик қилиш учун дадилликдан ташқари, ҳаёт тажрибаси, амалий кўникмалар ҳам бўлиши керак, шундай экан, йигирмадан ошган кишиларда бундай тажрибалар қаёқдан ҳам бўлсин? Шунга қарамай, махсус комиссия бундай кишиларнинг аризаларига ҳам бағоят жиддий, вазминлик билан қаради.

Номзодлар орасида ғоят хилма-хил касблардаги, лавозимлардаги кишилар: механизаторлар, бригадирлар, юристлар, ўқитувчилар, журналистлар бор. Оддийгина ўсиш эмас, шу билан бирга касб-корни ҳам ўзгартиришни хоҳлаганлар нақадар кўплиги кишини ҳатто ҳайратга солади. Ахир давлат уларни ўқитиб, айни олий мактабда эгаллаган ихтисосликлари бўйича улардан самара олишни кутарди.

Косонлик Б. Дўстмуродов ариза берса ўринли, албатта. У ўн йил комсомол-ёшлар бригадасининг раҳбари бўлиб ишлаган, ВЛКСМ XVIII съездининг делегати, қўш «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотланган. Қишлоқ хўжалик институтини сиртдан битирган. Амалий тажрибалари билан яхши назарий тайёргарлиги конкурсда ғолиб келиши учун яхши замин бўла олади.

Ёхуд Ўш область Қорасув районидаги «Ўттиз адир» совхози комсомол комитетининг секретари И. Ҳамиджоновни олайлик. У хўжаликнинг комсомол ташкилотига бошчилик қилишдан аввал пахтачиликда механизатор, бригада раҳбари бўлиб ишлаган, институтда ўқиган, қишлоқ хўжалиги экономикасини жуда яхши билади.

Тошовуз область район комсомол комитетининг секретари Т. Жумашевнинг ҳам, «Жасурлиги учун» медали билан мукофотланган, ҳозир Оқолтин район комсомол комитетининг иккинчи секретари бўлиб ишлаётган сирдарёлик П. Бояркиннинг ҳам, бошқа кўплаб кишиларнинг ҳам умидлари бор эди. Лекин киши ҳайрон қоладиган даъвогарлар ҳам бор эди. Андижон ўқув юртининг кафедраларидан бирида секретарь-машинистка бўлиб ишлаётган кишининг, ёхуд касалхоналардан бирида ошпазлик қилаётган кишининг директорлик ўрнини кўзлаганлигини наҳотки жиддий деб бўлса? Бу ҳолларда улар ўз касбидан қониқмаётганлиги катта роль ўйнаган, деб ўйлаймиз. Бу ерда ҳам касб-ҳунарга йўналтириш билан шуғулланувчи мутахассисларнинг, қўйинг-чи, ўша йигит-қизларнинг ўйлаб кўришлари учун майдон катта. Уларга мактабдан кейин касб танлаш тўғрисида жиддийроқ бош қотириб кўришни маслаҳат бериш мумкин.

Масалан, Тўра Йўлдошев шундай йўлни тутди. Олдиндан сирни очадиган бўлсак, сайлов натижасида у янги хўжаликнинг директори бўлди. Қирқ тўртга кирган, коммунист, ҳамиша Қашқадарё областининг қўриқ ерларида ишлаб келган. Мактабни битириши биланоқ, тракторчи, далачилик бригадасида ишчи бўлган, турли вақтларда чоғроқ коллективларга бошчилик қилган, шу коллективлар билан областда биринчи бўлиб бригада пудратини, тўла хўжалик ҳисобини жорий этиб кўрган — шуни айтишимиз ўринлики, Т. Йўлдошев бундай тушунчаларни ҳали ҳамма ҳам билмаган, бу усуллар ҳали кенг ёйилмаган пайтларда шундай қилиб кўрган. Ўшанда ҳамма иш ҳам силлиқ чиқавермаган ва шундан сўнг Тўра нотаниш ишларни тезроқ билиш истагида бўш келмай, Тошкент қишлоқ хўжалик институтига ўқишга кирган. Ўшанда ёш бола эмас, катта оиланинг бошлиғи бўлган етук одам эди. Чунончи, ҳозир Йўлдошевнинг ўн бир фарзанди бор. У ҳазиллашиб «янги колхоз кадрларини ўзимиз етиштираяпмиз», дейди. Шундай қилиб, у бухгалтер-экономист бўлиб олди.

Кейинги ойларда «Қорақум» совхозининг хўжалик ҳисобидаги участкасига айни шу Тўра Йўлдошев бошчилик қиларди. Бугунги янги комсомол-ёшлар хўжалиги ана шу участка асосида барпо этилди. Ишлар шунақа экан, синчков газетхон: «директорлик ўрнини шу ерлик одам эгаллаши оппаойдин бўлиб турганида, салкам Бутуниттифоқ конкурси қилиб юришга нима ҳожат бор эди, ахир одамлар уни бошқалардан кўра яхшироқ билишади-ку? деган гапларни кўнглидан ўтказган бўлиши мумкин.

Сайловдан кейин биз ҳам бир неча раҳбарларга худди шундай савол билан мурожаат этдик. Мана уларнинг қайтарган жаваблари.

Республика комсомоли Марказий Комитетининг секретари Ш. Алламуратов.

— Сайловнинг нима билан якунланиши олдиндан маълум бўлса, биз шунча вақт ва кучқувват сарфлаб юрмасдик, албатта. Дастлабки иш бир неча ойга чўзилди, бу вақтда юзлаб кишилар билан учрашишга, директорлик лавозимига номзодларни муҳокама қилиб, характеристикаларини тасдиқлаган ўнлаб меҳнат коллективларининг фикрини билишга тўғри келди. Бу бир. Давлатнинг пулини совурмасликни биз ҳам биламиз, бу пуллар сайловолди кампаниясига сарфланди. Иккинчи, тайёргарлик ишлари чоғида ҳаммамиз демократия нима эканлигини билиб олдик. Баъзан киши бу ишлардан чарчаб, мияси ғовлаганда: бор-э, деб ҳаммасини ташлаб, раҳбарни одатдаги формада тайинлашга розилик берса бўлавермасмикин, деган гап кўнгилдан ўтиб турганлигини ҳам яширмай қўя қолайлик. Лекин бу ишга дахлдор бўлган кишиларнинг ҳаммаси ишни ярим йўлда ташлаб бўлмаслигини, номзодлар оғзаки эмас, балки ҳақиқий амалий демократияни кутишаётганини дилдан ўтказарди. Номзодлари дастлабки босқичдан ўтолмаган кишиларга бунинг сабаблари очиқ-равшан айтилди. Бундан улар келажакка ўзлари учун хулосалар чиқариб оларлар, деб ўйлаш керак. Бошқа тамонини олсак, ариза берганларнинг кўпи маҳаллий раҳбарларнинг эътиборига тушиб қолди. Бу раҳбарлар илгари кўпгина номзодларнинг бундай самимий ниятлари борлигини ҳатто хаёлларига ҳам келтирмаган бўлишлари мумкин. Энди бўлса ариза берганлардан неча ўнлаб киши юқорироқ лавозимларга кўтарилди, кўплари эса юқори лавозим резервига ёзиб қўйилди. Бу ҳам республикалараро конкурснинг асосий натижаларидан бири, деб ҳисоблайман: конкурс жойларда одамларга диққат-эътибор билан қарашга, уларнинг қобилиятларини янада тўлароқ очиш, орзу-иштиёқларини назарда тутишга имкон берди. Шунинг учун ҳам биз совхоз ва колхозларнинг партия ташкилотларидан анча-мунча ташаккурномалар олдик.

Шу ерда гапни бўлиб, директори сайланган янги совхоз коллективининг йиғилишига мурожаат этайлик. Йиғилишда олдиндан белгилаб қўйилган ҳеч қандай тартибот бўлмади.

...Учта номзоддан бири, Андижон зооветеринария техникумининг муаллими К. Хошимов сўзлаяпти. Жиддий одам, иккита институтни битирган — ўқитувчи ва зооинженер дипломларининг эгаси, совхозлардан бири партия комитетининг собиқ секретари К. Хошимов буларнинг устига ажойиб психолог ҳам бўлиб чиқди. Унинг нутқи йиғилиш аҳлини маҳлиё қилиб қўйган, у таклиф этган социал ўзгаришлар программасини кўпчилик маъқуллаганди. Лекин у ана шу ўзгаришларни қайси моддий асосда ўтказиши мавҳум бўлиб қолаверди, чунки у ишлаб чиқариш ҳақида оз ва тусмолий гаплар қилганди. Лекин энг муҳим гап бошқа ёқда эди. У ўз программасини баён қилиб, йиғилишда ўлтирганларнинг кўпчилигига маъқуллатиб олгач, сўзини ўз номзодини ўзи рад этиш билан тугатди.

Йиғилишдан кейин у оилавий аҳволи халақит берганлигини, коллектив билан танишиб юрган кезларида ўзига «бошқачароқ» қараганларини» сезиб қолганлигини айтди. Ҳар ҳолда унинг бу иши конкурс ташкилотчиларига ҳам, йиғилиш қатнашчиларига ҳам сира кутилмаган ҳол бўлиб чиқди.

Бу нарса Жиззах область Арнасой РАПОсининг мутахассиси инженер-механик Савронбек Зайниддиновга ҳам таъсир қилди чоғи, қўлидаги программа нутқини ғижимлаб, ишлаб чиқариш, социал жиҳатдан қайта қуриш борасидаги таклифларини коллективга аниқ-равшан айтиб беролмади. «ВЛКСМ XX съезди» совхозининг ёш меҳнаткашлари ҳаммага тушунарли ишлар тўғрисида, ҳал этила бошлаган муаммолар ҳақида «ўз тилларида» гаплашган кишини афзал билганликлари энди тушунарли бўлса керак. Уларни холис эмас, деб айблаб бўладими? Такрор айтамизки, К. Хошимов кутилмаганда ўз номзодини қайтариб олмаганида, овоз бериш натижаси қандай бўлишини ҳеч ким айтолмасди.

Йиғилишдан кейин айтилган фикрларга қайтайлик.

Косон район партия комитетининг иккинчи секретари Е. Турсунқулов:

— Демократияни ўрганиш ҳазилакам гап эмас. Оворагарчиликлар бошдан ошарди. Лекин эндиликда ўтган сайловга дахлдор бўлганларнинг ҳаммаси меҳнат коллективининг ҳуқуқлари ва имкониятларини тушуниб етишда бир поғона юқорироқ бўлиб қолганлигига қатъий аминмиз. Бу ерда ижтимоий турмуш ва меҳнатни ташкил этишда ленинча коллегиаллик принципи яққол ўзини кўрсатди. Бугун бўлиб ўтган иш тўлқини райондаги ҳамма хўжаликларга ёйилса керак, деб ўйлайман. Шундай бўлса, ҳар қандай проблемаларни ҳал этишда демократияни кенгайтириш, тугал ошкоралик йўлига қатъий ўтган бутун жамиятимиз ютади.

«ВЛКСМ XX съезди» совхозининг механизатори Х. Ёрматов:

— Тўғрисини айтсам, демократия ва ошкоралик тўғрисидаги бу гапларнинг ҳаммасини бугунги мажлисгача гаплигича қолиб кетаверади, деб ўйлагандим. Менинг ишим ер ҳайдаш-у, айтилган юкни ташиб бериш. Шундай экан, менга яна демократиянинг нима кераги бор, дердим. Маошни вақтида бериб туришса бўлди-да. Лекин энди билсам, менинг шахсий фикримда ҳам кўп гап бор экан. Қўйинг-чи, ўзимни катта механизмдаги бир оддий винт деб эмас, балки фикрига кўп нарсалар боғлиқ бўладиган одам эканлигимни сезиб қолдим. Бугунги мажлисда қўл кўтаришдан олдин кимга кўтаришни ўйлаб олдим. Бизга ким раҳбар бўлиши биринчи марта мен учун бефарқ бўлмади.

Репортажни сидқидилдан айтилган ана шу гап билан тугатишни хоҳлардик. «ВЛКСМ XX съезди» совхози коллективи умумий фикрининг моҳияти мана шу гапда ифодаланганди. Совхоз коллективи ўз мақсадлари, ҳуқуқлари ва вазифаларини очиқ-равшан тушуниб олгани ҳолда меҳнат биографиясини бошламоқда.

(ЎзТАГ).

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ: КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШ МУАММОЛАРИ

«МАНСАБИГА МОС ЭМАС...»

— Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетининг 15 нафар бош ва етакчи мутахассиси шундай баҳо олди. Бу ерда аппарат ходимлари аттестацияси ниҳоясига етди. Бундан ташқари, билими ва ишчанлиги нуқтаи назаридан текширувдан ўтган 662 кишидан 70 нафар мутахассис шартли равишда аттестация қилинди. Уларга ўз профессионал савиясини ошириш имконияти берилди ва бир йилдан сўнг республика экономикасининг энг йирик секторига раҳбарлик қилишда қатнашишга ҳақлари борлигини исботлашлари лозим.

Аттестация якунларига кўра Агросаноат давлат комитети аппаратини соғломлаштириш ишлари янада жиддийроқ негизга қўйилаяпти, деб хулоса чиқариш мумкин. Бу ерда аянчли турғунлик йилларида йиғилиб қолган ортиқча кадрлардан қутулишга дадилроқ кириша бошладилар. Бу иш кучайтирилганлигини қуйидаги фактнинг ўзи ҳам айтиб турибди: аттестация якунида чиқарилган рақамлар комиссия аъзоларининг принципиал позициясини кўрсатиб тургандек туюлади — кўпгина одамлар озод қилинди, бошқа ишга ўтказилди, огоҳлантирилди, юқори лавозимларга кўтарилди. Лекин республика Агросаноат давлат комитети коллегияси бундан ҳам принципиалроқ қарор чиқарди: аттестация ўтказиш қониқарли эмас, деб ҳисоблансин. Ўйлаймизки, бу кўпчилик идораларда одат тусига кирган ўзини ўзи фош қилишга ружу қилиш деган маънони билдирмайди. Бу ҳаммадан ҳам кўра кўпроқ марказий аппаратда кадрлар билан ишлашдаги ҳақиқий аҳволни кўрсатувчи далилдир. Дарвоқе, мансабига «мос келмайдиганлар» орасида бошқарма бошлиқларининг ўринбосарлари, кичик бўлимлар ва секторлар раҳбарлари, уларнинг ўринбосарлари йўқ. Кўпроқ қуйи бўғиндагилар «жабрланишди». Эҳтимол комиссиянинг иши шунинг учун қониқарсиз, деб топилгандир...

Журналистлик хизмати юзасидан кўпинча агросаноат ходимларига ёрдам сўраб мурожаат қилишга тўғри келади. Лекин, афсуски, уларнинг ҳаммасидан ҳам ишонарли ва тўла жавоб олиш имконияти бўлмайди. Бундай кадрлар, шубҳасиз, агросаноат комитети сингари жуда катта идорада ишлашга қурблари етмайди. Шунинг учун бу идора кўпинча бир ерда депсиниб қолмоқда. Марказий аппарат ходимлари орасида ўз фаолиятини қайта қуришни билмайдиган ёки хоҳламайдиган, ташаббус кўрсатишга интилмайдиган анчагина мутахассислар бор. Улар ўз иш вақтларининг кўп қисмини қоғозбозликка сарфлашади. Раҳбарлар норматив-ҳуқуқ ҳужжатларини яхши билишмайди. Бу лойиҳа-қидирув ишлари бошқармаларига, лойиҳа ташкилотларига, колхозлар фаолияти билан, транспорт билан шуғулланувчи бошқармаларига тааллуқлидир. Бу гапларнинг ҳаммаси контрол-ревизия бошқармасига ҳам тегишли эканлигини ким ўйлаб кўрибди, дейсиз? Марказий аппарат бўлимларида ўз қўлларидаги кишиларнинг ишчанлигини ошириш, ишларни планлаштириш, ҳар бир кишига вазифа тақсимлаш тўғрисида кам қайғурадилар.

Ана шуларнинг барчаси ҳақида республика Агросаноат давлат комитети коллегиясининг яқинда бўлган мажлисида гапирилди. Айбдорларнинг номи тилга олинди. Уларга аҳволни қисқа муддатларда тузатиш таклиф этилди. Агросаноат бўлинмалари бўш ишлаётганлигининг бошқа сабаблари ҳам айтиб ўтилди. Масалан, техникавий қолоқлик меҳнат унумдорлигига жиддий таъсир кўрсатмоқда: ҳисоблаш машиналари етишмайди. Миллион-миллион сўм пул билан муомала қилаётган моддий-техника таъминоти бош бошқармасида мутахассислар оддийгина ёғоч счётлардан фойдаланаётганликлари ғалатидир.

Касаллик сабабини билмасдан туриб, уни даволаб бўлмайди. Республика агросаноат комитетидагилар худди ана шу хусусда ўйлаётганга ўхшайдилар. Касаллар кўпаяётганлигидан баҳона қилишлар ҳам камаймоқда. Хўжалик юритишнинг янгича шароитлари бундай баҳоналарни сира ҳам кўтармайди. Аксинча, мазкур системани такомиллаштиришга амалда таъсир кўрсатади. Расмиятчилик ва бюрократизм йўқотилмоқда. Очиғини айтганда, улар ишлаб чиқаришнинг барча даражаларида умуман кераксиз бўлиб қолмоқда. Бошқарув аппарати ҳам бундан мустасно эмас. Бошланган ўзгаришлардан Агросаноат комитетининг ҳар қандай раҳбари ўз бурчи ва хизмат вазифасини тўғри тушуниб олади, деган умиддамиз. Яъни, уларнинг ҳаммаси ўзи эгаллаб турган мансабларига мос бўлишлари лозим.

Г. КОВАЛЬ,

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ВИЛЬНЮС. Двачен қурилиш материаллари комбинатида янги пардозлаш плиткалари ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Бу плиткалар ҳаво ҳароратининг ҳар қандай ўзгаришига ҳамда намликка чидайди. Кўриниши жиҳатидан турли шаклда ва турли рангда бўлган бу плиткалар Литва денгиз бўйи зонасида қурилаётган уйларнинг ташқи қисмига пардоз беришда жуда мос тушади. Кемероволик ҳамкасблар поток линиянинг узлуксиз жараёнини, унинг технологиясини ишлаб чиқишда ёрдам бердилар, сифатли тупроқ эса Украинадан келтирилмоқда. Бинокорлар ҳар йили 120 минг квадрат метр ана шундай керамика буюмларини оладилар.

* * *

ИВЬЕ. (Гродно области). «Принеманский» колхозида тузилган ёшлар коммунал хўжалиги механизаторлари ва шофёрлари кексайиб қолган ёлғиз кишиларнинг уйларига бориб, чин дилдан ёрдам бермоқдалар. Комсомоллар хўжалик билан шартнома тузиб, ветеранлар ҳамда уруш ва меҳнат инвалидларига ғамхўрлик қилишни ўз зиммаларига олишди. Колхоз техника, зарур асбоб-ускуналар ажратди, барча харажатларни тўламоқда. Эндиликда кексайиб қолган ҳар бир киши идорага телефон қилса кифоя: унинг уйини ремонт қилишади, ўтин олиб келиб, чопиб, тайёрлаб беришади, томорқа ерларида ишлашади, ем-хашак тайёрлашади. Барча хизматлар бепул амалга оширилмоқда.

* * *

БОДАЙБО (Иркутск области). Зарбдор қурилиш ҳуқуқини қандай оқлаш керак! Иркутск областининг шимолидаги Сухо, Лог саноат комплекси қурилишида қатнашаётган ёш ишчилар ва инженерларнинг слёти шу мавзуга бағишланди. Бинокорлар ҳозир йирик панелли уйсозлик заводига ҳамда Таксимо темир йўл станциясига олиб борувчи автомобиль шох йўли қурилишига биринчи навбатда аҳамият бермоқдалар. Комплекс объектлари Байкал-Амур магистрал зонасидаги Бутуниттифоқ зарбдор қурилишлари таркибига киради.

* * *

ЕРЕВАН. «Жаҳон болалар кўз ўнгида» — Ереванда шаҳар болалар бадиий коллективларининг кўрик-концерти ана шу шиор остида ўтди. Кўрик қатнашчилари орасида вокал-чолғу ансамбллари, жаз группалари, «Юмореска» миниатюралар театри ва бошқа бирлашмалар бор эди. Бу коллективларга аъзо бўлган ёш истеъдодлар санъат соҳасида дастлабки қадамни қўймоқдалар. Артистларнинг энг кенжатойи ҳали беш ёшга ҳам кирган эмас. Катталари эса мактабни тугатиш арафасида. Уларнинг ҳаммаси Арманистон пойтахтида ишлаб турган ёшлар клубининг аъзоларидир. Тбилисидаги «Кулаётган қўғирчоқлар» ансамбли қатнашчилари ўз тенгдошлари—ереванлик болалар билан бирга кўрик-концертда иштирок этишди.

* * *

ТОМСК. Томск дарё порти коллективи кемалар қатновини бошлаб юборди. Музёрлар пароход кетидан шатакчи кемага уланган катта баржа область шимолига жўнаб кетди. Томск дарёчилари ёз давомида 17 миллион тонна юк ташийдилар. Ана шу юкларнинг 3 миллион тоннаси кичик дарёлар орқали бориш қийин бўлган ерларда ишлаётган нефтчилар, геологлар, ёғоч тайёрловчиларга олиб бориб берилади. Кичик дарёларда қатнайдиган енгил кемалар энг узоқ жойларга зарур юкларни ташиб бериши мумкин.

* * *

САРАНСК. Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти Мордова область ташкилоти кенгаши ҳузурида очилган жамоатчилик асосида ишловчи қабулхона халқ хўжалигида техника ижодкорлиги самарадорлигини оширишга ёрдам беради. Новаторлар кўпинча янгиликларни жорий этиш чоғида корхоналарда рўй берадиган келишмовчиликларни ҳал этиш учун истаган вақтларида шахсан ёки телефон орқали уларнинг авторлик ҳуқуқлари, ихтирочилик ва рационализаторлик тўғрисидаги қонунларга риоя этиш масалалари юзасидан бу ерга мурожаат қилишлари мумкин. Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти ташкилоти аъзоларининг, экспертлар, юристлар, социологларнинг қабулхона ишида қатнашиши туфайли техникавий ижод билан шуғулланадиган кишиларга кўпдан-кўп масалалар юзасидан маслаҳатлар бериш, уларга аниқ ёрдам кўрсатиш таъминланди.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ҚОРАКЎЛЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИДА

ФОРИШ: ТУБ ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ ОДИМЛАРИ

Жиззах области ер майдонининг ярмидан кўпини ишғол этган Фориш районида 1987 йил якунлари сарҳисоб қилинганида мутахассислар ҳайрат бармоғини тишлаб қолишди: тарихда биринчи марта ҳеч истисносиз барча совхозлар йилни фойда билан якунлашибди! Лекин аслида бунинг ажабланадиган жойи йўқ, шундай бўлиши табиий. Ишлаб чиқаришни интенсив ривожлантириш, социалистик хўжалик юритишнинг табиати олинадиган самара сарфланган харажатга нисбатан салмоқлироқ бўлишини тақозо этади. Бутун район бўйича чорвачиликни рентабелли тармоққа айлантириш — соҳа жонкуярларининг азалий орзуси, узоқ вақт мобайнида ушалмай келаётган армони.

Шундай экан, ҳайрат нечун! Гап шундаки, Фориш ва шунга ўхшаш районлар рўзғори хусусида сўз кетганда аксарият мутахассислар йилни зарар билан якунлашни салкам қонуният сифатида баҳолашга ўрганиб кетгандилар. Уларнинг фалсафаси тахминан шундай бўларди: мол боққан хонадон эгаси фойда олиши мумкин, ихчамроқ бўлим миқёсида ҳам зарардан қутулишнинг йўли топилар, нари борса шундай бўлинмалар ҳисобига совхозда ҳам рентабелликка эришилар, лекин бутун бир районда... йўқ-йўқ: жудаям қийин, амалда бунақаси кам учрайди. Форишликлар 1987 йил якунлари билан ўшандай эскича тасаввурда юрганларни, қолаверса ўзларидаги планлаштирувчи идораларнинг мутасаддиларини «мот» қилишди. Фикримизга қўшилаверинг, бултур фақат пландан ташқари 1 миллион 700 минг сўм фойда олинди. Ҳолбуки, бундан уч йил илгари ҳам районнинг зарар кўриши планда белгиланарди.

Ана шу яхлит тасаввурни парчалашнинг ўзи бўлгани йўқ. Хўжалик ҳисоби, ўз харажатини қоплаш каби даъватлар баралла янграётган давр кўпчиликнинг «кўзини очди». Одамларда янгича нигоҳ пайдо бўлди. Илгариги мезонлар, тушунчалар эскириб қолди. Шу тарзда қайта қуришнинг илк чечаклари очилди.

Келинг, туб иқтисодий ислоҳот сари дадил одимлаётган Фориш меҳнаткашларининг бугунги ҳаётларига яқинроқдан назар ташлайлик.

БИР ОИЛА ФАРЗАНДЛАРИ

Қаршимда икки киши суҳбатлашарди. Йўқ, дардлашарди. Уларнинг бу галги мулоқотида иқтисодий мавзуда гап бормади, сиёсий иборалар тилга олинмади. Ҳаётнинг мураккаблиги, кутилмаган ўлимнинг ғуссаси ҳақида заминимизнинг икки оддий одами юракдан ҳасратлашарди. Фориш район партия комитетининг биринчи секретари Карл Маркс номли совхоз партия комитети секретари уйига унинг опаси вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор қилгани атайлаб келганди. Сарсенбой Есимовичнинг юз-кўзидан «Бардам бўл, иним, қайғунгга биз шерикмиз» деган сўзларни илғаб олиш қийин эмасди.

Мен ҳикоямизни шу манзарадан бежиз бошлаганим йўқ. Биз, қаламкашлар, меҳнат кишисига ғамхўрлик, инсон омили каби мавзуларда қатор-қатор рақамларни келтириб кўп ёзамиз. Лекин юқорида айтилган ҳолат инсон омилининг ўзгинаси эмасми?! Шу нарсага комил ишонч ҳосил қилдимки, районнинг биринчи раҳбари ҳамдардлик билдиргани келиб, мартабаси асло пасайиб қолгани йўқ, аксинча, одамларнинг меҳри янада товланиб кетди.

Мен Сарсенбой Есимов билан қатор хўжаликларда бирга бўлдим. Коллектив раҳбарими, оддий чўпонми — ким бўлмасин унга «оға» ёки «саке» деб мурожаат қилар, орадаги мулоқотда расмийликдан асар ҳам сезилмасди. Туғишган жигарбандларгина шундай самимий сўзлашишлари мумкин...

Эсини танигандан буён чорванинг кетидан юрган С. Есимов 1957 йилда «Қозоғистон ССРда хизмат кўрсатган зоотехник» унвонига сазовор бўлди. Орадан етти йил ўтгач, унинг кўксида «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган чорвадор» нишони порлади. Шундан буён у кишининг меҳнат дафтарчасига турли даврларда «Фориш район партия комитетининг биринчи секретарлигига сайланди» деган сатр уч марта қайта-қайта ёзилди. Ҳа, орада икки дафъа Тошкентга, республика миқёсидаги лавозимларда ишлашга тўғри келди, лекин Фориш коммунистлари Сарсенбой Есимовични ҳамиша районга муносиб билиб келишди. Ҳаммани бирдай яқин тутиш райком котибига хос хислат. У ўзбекми, қозоқми, тожикми, русми — фарқи йўқ, энг аввало меҳнатига қараб қадрлайди. Ахир турғунлик йилларида, миллатни қўйинг, юртдошлигига нисбат берилиб танланган қанчадан-қанча раҳбарлар фош бўлишди. Сарсенбой оға учун бундай йўл тутиш ёт.

Муҳими — одамларнинг дилидагини илғаш. Ўзаро кўришганда «Кўрсаткичларинг қандай?» деб эмас, балки «Бола-чақанг омонми?» деган ибора айтилиши одатий тусга кирган. Энг эътиборлиси, райондаги каттадан-кичик раҳбар бу одамдан андаза олади. Икки республиканинг эътироф этилган чорвадори, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Сарсенбой Есимов ва унинг шогирдлари бир томони Қозоғистон, иккинчи томони Самарқанд, Навоий областлари билан чегарадош район бойлигига бойлик қўшиш учун фидокорлик кўрсатмоқдалар.

ПЕШҚАДАМЛИК МАСЪУЛИЯТИ

Ильич номли совхоз райоининг энг олис хўжаликларидан бири. У ерга кўп ҳолларда транспортнинг қанотли турида боришга тўғри келади.

— Яқинда обкомимизнинг биринчи секретари Ислом ака Умаров билан республика байроғини топшириб келдик, — дейди С. Есимов.— Аввалги йиллари эса бу совхоз Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққанди. Азаматлар Ильич номини оқлашаяпти.

Совхознинг район марказидан узоқлиги, эҳтимол бошқа жойда бўлганда, нолиш кайфиятини уйғотарди. Лекин район партия, совет, хўжалик ташкилотлари ҳамиша ильичликларнинг талаб-эҳтиёжларига пешвоз чиқишаяпти. Ўз навбатида бу эътибор ҳам муносиб қадрланмоқда.

Ҳар бир коллективнинг машъали бўлганидек, бу ерда қаҳрамонлик юлдузини таққан бир чўпон бор. Гап Самен Пирназаров ҳақида кетаяпти. Суяги яйловда қотган бу инсон қўй-қўзи кетидан юриб, қанчадан-қанча рўшнолик кўрди, айни пайтда касби азобини тортди. Йўқ, чўпонлик ҳақида гапирганда завқ-шавққа урғу бериб бўлмайди. Агар газетхон тасаввурида қоракўлчиликда ишлаётган чўпон-чўлиқлар эртадан кечгача табиат шайдоси сифатида гавдаланган бўлса, бунинг учун биз, журналистлар айбдор. Тўғри-да, яйловга қисқа лаҳзага келган қаламкаш чўпон заҳматини қандай ҳис қилсин? Машинада бирпаслик ўнқир-чўнқир йўл азобини қанча вақт гапириб юрамиз. Ваҳоланки, оддий чўпон шу йўлдан машинада эмас, ҳар куни неча марта яёв юради, лекин нолимайди.

Самен ака шу касб таёғини қўлига олибдики, қанчадан қанча мухбир уни сўроққа тутди. Уларнинг ҳаммасига деярли бир хил жавоб қилди: бизлар ишлаяпмиз. Эҳ-ҳе, у кишининг номидан ёзилган нутқларни айтсангиз! Юлдузли чўпон деб Самен акани минбарга таклиф қилишади, мажлис ҳайъатига ўтирғизиб қўйишади. «Аслида мен ҳам қаватимдаги чўпонлардан фарқ қилмайман» — унинг ички бир туйғуси шундай дейди.

Биз ҳам Самен акага анъанавий савол бердик: «Совхозингизда мусобақа қандай ташкил этилган?» Суҳбатдошимизнинг чаккаси тиришди. Мангу бериладиган савол бўлганлиги учун эмас. Шу «мусобақа» сўзининг йиллар мобайнида қадрсизланиб келгани хотирига тушди.

— Илгари чўпонларимиз номигагина мусобақалашишарди. Бечораларга ўқувчига уй вазифа берилганидек, «Сиз фалончи билан мусобақадошсиз, тағин катталар келганда адашиб, эсдан чиқариб юрманг» дея уқтиришарди. Бунақа расмиятчиликдан одамнинг қони қайнаб кетарди-ю, ҳалиям кўнглимизни кенг тутардик...

Ҳа, мусобақага муносабатнинг ўзи ҳам қайта қуриш тўлқинида янгича, аниқроғи, ҳақиқий маъно касб этаяпти. Ўз вақтида якун чиқариш, илғорларни эл кўзида таъкидлаш, қолоқларни изза қилиш меҳнат беллашувининг эътиборли жиҳатлари бўлиб қолаётир. Куни кеча Самен ака эришган натижалар эълон қилинди. Машъал чўпон 681 бош совлиқдан 742 та қўзи олибди. Ҳар юз қўйдан 109 тадан, 619 таси ўстиришга қолдирилди. Шу хўжаликнинг 1-фермаси бош чўпони Б. Акпанов гарчи кўксида юлдузи бўлмаса-да, ғолиб деб топилди. У бошлиқ отарда 699 та совлиқдан 769 та қўзи туғилди. Бу рақамлар замирида бедор тунлар, ҳаловатсиз кунлар ётибди. Мусобақа деганда чинакамига беллашув, соғлом маънода рақобатлашув англашилиши керак. Ҳамма бир ёқадан бош чиқарсагина мусобақа кўзланган самара беради.

Мана қўлимизда Ильич номли совхоз чорвадорлари эришган натижалар акс этган маълумот. Барча бандларда мусбат ишора. Айниқса жун, қоракўл тери, насл олиш бўйича 1987 йилда туб бурилишлар ясалган. Ана шундай юқори маррага чиқилгач, янада олға силжиш, кечаги натижани ортда қолдириш қийин эканлигини газетхон изоҳсиз ҳам тушунса керак. Лекин ильичликлар 1988 йилнинг ўтган даврида бултур шу муддатдагига нисбатан анча юқорилаб кетдилар. Ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 12 тонна зиёд гўшт топширилди, қоракўл тери қарийб икки ҳисса кўпайди. Хуллас, 27.535 бош совлиқдан 38.062 та қўзи олинди. Ўстиришга қолдирилган 16.616 жониворнинг 12.087 таси урғочи. Ана шу натижалар чўпонлар ҳаётида масъулиятли мавсум — тўл олиш якунларига асос бўлаётир.

ҚИЗИЛҚУМ ҚЎЙНИДА

Отар деганда нимани тушунамиз? Дабдурустдан шундай саволни кўндаланг қўйишимнинг боиси бор. Эсимда: бундан беш-олти йил муқаддам Қашқадарё областидан мақола ёзганимизда раҳбарларимиздан бири «Бошдан оёқ бош чўпонлар ҳақида ёзибсиз, ахир мансабдор кишиларни камроқ эслатиш керак дегандик-ку» дея дакки берганди. Ўша биз айтган отарга бош чўпон масъул. Таомилга кўра оила бошлиғи ҳам хонадонда, ҳам отарда раҳбар. Унинг хотини, ўғли, баъзан укаси ёки яқинроқ қариндоши ёрдамчи чўпон саналади. Шунинг учун ҳам бош чўпон бош мутахассислар қаторида эмас, балки қуйироқ бўғинда туради.

Энди асосий мақсадга кўчсак. Илгари ҳам отар қўйларини бир оила аъзолари боқардилар, эндиликда ҳам шундай. Мен «оилавий пудрат» ибораси расм бўлган ҳозирги даврда меҳнатни ташкил этишнинг аввалги шаклидан янги кўринишни қандай фарқ қилишни билишга қизиқдим. Ҳа, қайта қуриш ўрнига қайта мослашув йўлини тутган баъзи мутахассислар эски отарларни оғизда осонгина оилавий пудрат звеноларига ўтказиб қўйган ҳолларга дуч келдим. Бу юқори идорага «Биз қайта қуриш планини ошириб бажардик» дея рапорт йўллаган бюрократнинг иш тарзидан заррача фарқ қилмасди.

Шу маънода истиқболли усулларнинг жорий этилганлиги ҳақида аниқ маълумот олиш бўйича ўзига хос тажриба орттирдим. Жойларга борганда бу масала юзасидан хўжалик раҳбарлари ёки мутахассислардан эмас, балки оддий одамлардан сўраб кўраман. Негаки, бошқарув аппарати ходимлари кўзни шамғалат қилиш учун пудрат ҳақида рисолавий ибораларни қалаштириб ташлашлари мумкин. Оддий меҳнат кишиси эса, чиндан ҳам янгилик қўлланилаётган бўлса, у ҳақда тамизли гап айта олади. Бевосита моддий бойлик яратувчилар тўла англамаган пудратда эса «п» ҳарфи ҳам йўқ.

«Қизилқум» совхозининг 3-фермаси бош чўпони Орол Ермекбоев оилавий пудрат қандай жорий этилаётгани ҳақида мароқ билан гапириб берди.

—Тўғри, отарларда ишловчилар ҳамон ўзгаргани йўқ, — дейди у саволимга жавобан. — Лекин ишга муносабат бошқача. Районимизда бултур 571 та чорвачилик бригадасидан 338 таси оилавий пудратга ўтибди. Агар сиз айтган тахлитда иш тутилса, уларнинг ҳаммасини янгича усулга оғизда ўтказиб қўйиш мумкин эди-ку? Йўқ, бизда чинакам ўтганлар ҳисобга киради.

Маълум бўлишича, аввалгидан фарқли ўлароқ муайян шаклга эга шартнома имзолаш пудратнинг хос белгиларига айланган. Оилавий пудратга ўтиш онгли интизомни (темир интизом эмас) таъминлайди. Чўпонлар ялпи маҳсулот кетидан қувмайдилар, балки сифат асосий эътиборга ўтади.

Негаки, рағбатлантириш ҳам пировардида сифат кўрсаткичларига қараб белгиланади.

Шу ўринда қоракўл тери сифатини яхшилаш Фориш районига нималар берганини таъкидлашимиз керак. 1986 йилда ҳар дона қоракўл тери 28 сўм 83 тийиндан сотилди. Ўтган йили 31 сўм 03 тийинга кўтарилди. Бир қарашда арзимасдек туюлган шу тафовут район хазинасига 435 минг сўм қўшиб қўйди. Сифат учун мукофот! Форишликлар бу йил қоракўл тери нархини 33 сўмга чиқариш учун курашаяптилар.

Биз ҳикоя қилаётган «Қизилқум» совхозида оилавий пудрат шарофати билан меҳнат унумдорлиги 10 процент ошди. Орол Ермекбоев ҳам янгича усулнинг афзалликларини амалда намоён қилди. Ўтган йилги якундан ғайратланиб ишга киришгач, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига арзигулик совға тайёрлаб улгурди. О. Ермекбоев отарида 688 бош совлиқ боқилади. Ҳар юз бошдан 109 тадан қўзи олинди. Ҳозир сурув кетидан 497 та қўзичоқ эргашиб юрибди. Айни пайтда 253 дона сифатли қоракўл тери топширилди. Шу совхоздаги 4-ферманинг бош чўпони Махалбет Кантураев отарида ҳам қувончли натижалар қўлга киритилди: совлиқлар сони 720 та, олинган 778 та қўзининг 472 таси ўстиришга қолдирилди.

Ана шундай марду майдон чўпонларнинг ғайрати туфайли совхоз ютуқлари кўпайиб бораяпти. 32 минг совлиқнинг ҳаммасидан тўла насл олинди. Қарийб 21 мингта қўзи яйловларда биринчи йил ўтлаб юрибди. Ҳазрати чўпон таёғини улуғлаб юрган азамат чорвадорларнинг чинакам матонати, олий ҳиммати туфайли ана шундай зафарлар ёр бўлаётир.

ЖИДДИЙ ЮКСАЛИШ

Фориш деганда уфқларга уланиб кетган яйловлару кифтини кериб турган тоғлар, ойна каби кўллару бепоён ғаллазорлар кўз ўнгимизга келади. Экономикасининг асосини чорвачилик ташкил этадиган бу районда боғ ва токзорлар яшнаётгани дилни қувонтиради. Азал-абаддан миришкор кишилар яшашади бу масканда. Зотан, Османсой қишлоғининг майизи ўлкамизда кенг довруғ қозонган. 1987 йилда районда 224 тонна майиз тайёрланди. Айни пайтда эл дастурхонига пландаги 290 ўрнига 453 тонна мева, 880 ўрнига 1.257 тонна сабзавот, 3.176 тонна қовун-тарвуз етказиб берилди. Дарвоқе, Фориш полизлари ғубордан холи.

Карл Маркс номли совхоз марказий қўрғонидаги файзли боғнинг таърифи бутун республикага кетган. Қўли гул, дили обод инсонлар меҳнатига ҳайкал бўлиб турибди ана шу жаннатмисол маскан. Ёзнинг жазирама кунларида бу ерга келсангиз сарҳовуз соҳилида, нафис толлар соясида ҳузур қиласиз. Бошқа жойларда симоб устуни қирқ даражадан ошганда бу гўшада ўзига хос салқин иқлим танангизга хуш ёқади. Эрта тонгда бу жойнинг ҳавосини симира-симира тўймайсиз. Табиатнинг чин мўъжизаси намоён бу заминда.

Совхоз директори Хайрулла Назарқосимов билан хўжаликнинг бугуни ва эртаси ҳақида гаплашиб ўтирибмиз. Жиззах чўлида у киши меҳнатининг дастхати қолган. Октябрь районидаги «Уч қаҳрамон» совхозида директор эди, пахта хирмонини юксалтириш йўлида куч ғайрат сарфларди. Мана икки йилдирки, қадрдон замини билан тиллашади. Ўйлаб қараса, чўлда раҳбарлик қилиш анчайин осонроқ экан. Бу ерда адоқсиз ерлар, турли жойларга сочилган бўлинмаларни диққат марказидан қочирмай бошчилик қилишнинг мураккабликлари бор.

Совхозда йўқ соҳа йўқ дейиш мумкин. Қўйчиликдан ташқари чорванинг жабҳалари бир олам.

Директор бизга баъзи рақамларни келтирди. Бултур 778 тонна сут топширилибди. Бу — пландагидан 83 тонна, 1986 йилдагидан 98 тонна ортиқ. Бурноғи йили совхоз тармоқдан 631 минг сўм зарар кўрган бўлса, 1987 йилда 48 минг сўм фойда соҳиби бўлибди. Хўш, юбилей йили шу қадар муваффақиятли келса, бу йил нима бўларкин? Эгалланган марра яна забт этиладими?

— Янаям яхшиланади, — дейди Х. Назарқосимов. — Негаки, озуқа базасини мустаҳкамлаб олганмиз. Бултур 400 гектар лалми ерга жўхори экдик, силос ширали бўлди.

Суҳбатдошимиз ён дафтарига назар ташлаб иккита рақамни таққослади.

— Мана сизга жонли мисол: ўтган йили худди бугунги числода 3.794 килограмм сут соғилган экан, бугун эса 4.774 килограммлик натижага эришдик. Ҳаммаси бўлиб 44 тонна илгарилаб кетдик.

Бундай ҳисоб-китобларни директор кунига бир неча марта қилади. Бош мутахассислар, совхоз фаоллари унинг суянган тоғлари. Биргаликда тинмай ўйлашади, қандай қилиб самарадорликни ошириш, таннархни арзонлаштириш мумкин? Ўтган йилгача бир анъана бор эди: совхоз қўйлари (райондаги ҳам) йилнинг маълум фаслида қўриқ районларнинг далаларида боқиларди. Ундан олинадиган фойда қанчалиги аниқ эмасди-ю ҳар ҳолда пахтакор хўжаликларга аренда (тагжой) учун минг-минглаб сўм ажратиларди. Бултур ана шу йўлдан воз кечилди. Сарфланадиган ҳар бир сўмнинг салмоғи ҳисобда бўлаётган даврда тежамкорлик режими шуни тақозо этди. Илгари эса кўзни чирт юмиб сарфлайверишарди: кетса давлатдан кетарди. Туб иқтисодий ислоҳотнинг илк одимлариёқ кимнинг нимага қодирлигини яққол кўрсатиб қўяяпти. Ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш усули шундай огоҳлантириш сигналини бераяпти: «Ҳушёр бўлинг, яшашга ҳаққингиз борми?». 1988 йилнинг 1 январидан кучга кирган «Давлат корхонаси тўғрисидаги СССР Қонуни» ана шу саволни кун тартибига кўндаланг қўймоқда.

Эсиргап Қўлдошев Фориш районидаги Карл Маркс номли совхознинг 1-бўлимида чўпонлик қилади. У табаррук касб таёғини қўлга олганидан буён эл бойлигини кўпайтириш йўлида не-не машаққатларни енгди, айни пайтда муносиб обрў-эътибор қозонди, кўксини «Ҳурмат белгиси» ордени безади. Э. Қўлдошев бу йил ҳар 100 совлиқдан 105 тадан қўзи олди. Бу кўрсаткич пландагига нисбатан 7 тага кўпдир.

У. ҚЎШВОҚОВ фотоси.

ТЎСИҚЛАР ЕНГИЛИШИ КЕРАК

Биз юқорида район тарихида илк бор эгалланган марралар ҳақида унча-мунча гапирдик. Тўғри, форишликлар ана шундай мақтовга муносиб ишладилар. Келинг, рекорд натижалардан яна бирини айтайлик: 1987 йилда биринчи марта 5.440 тонна дон тайёрланди. Бу яхши, албатта.

Лекин ошкоралик даврида шуни рўй-рост айтишимиз керак: ҳал қилиниши шарт муаммолар аввалгидан камайгани йўқ. Шуниси эътиборлики, уларни кечиктирмай ечиш масаласини меҳнат коллективлари, оддий одамларнинг ўзлари қўяяптилар. Коммунистлар диққат-эътиборни энг долзарб мавзуларга қаратишаяпти. Бултур кузда район партия комитети бюроси пленумда ҳисоб берди. Унда сайлаб қўйилган орган ишига ниҳоятда принципиаллик билан баҳо қўйилди. Ҳали ҳам эскича усуллар устунлик қилаётганлиги ҳақида алоҳида гапирилди. Нотиқлар ўз чиқишларида умумий жумлалардан қочишди, ҳамма нарса ўз номи билан аталди. Аниқ мўлжалли, номма-ном танқид бўлди. Мана улардан баъзилари: Киров номли давлат наслчилик заводида отарларнинг ярмидан кўпига электр бормаган. Фермаларда сермеҳнат юмушларни механизациялаш ночор аҳволда. Сут таннархи пландаги 34 сўм 39 тийин ўрнига 55 сўмга чиқиб кетди. «Известия» совхозида чўчқачилик кўзланган самарани бермаяпти. Бу муаммоларни ҳал этишда РАПО кенгаши зиммасида катта масъулият ётади.

— Шунинг учун ҳам РАПОнинг 1987 йилдаги молиявий-хўжалик фаолиятини етарли эмас, деб баҳоладик, — дейди кенгаш раиси А. Қўзибоқаров. — Қайси ўринларда хатога йўл қўйганимизни ҳар тарафлама таҳлил қилдик. Айбдор шахслар маъмурий жазоландилар.

Яқинда район партия комитети бюроси ветеринария-бактериология лабораторияси бошланғич партия ташкилотининг ишини муҳокама қилди. Бу масала бюро мажлисига қўйилиши бежиз эмас. Ҳамма хўжаликларда қўй-эчкиларни даволаш учун марказлашган санитария пунктлари тузилди. Натижада ўтган йили 1986 йилдагига нисбатан 896 бош майда мол кам нобуд бўлди. Жониворларнинг соғайиши 10 процент кўпайди. Лекин ҳали бу борада қилиниши керак бўлган юмушлар анчагина.

Бир муаммо иккинчисини келтириб чиқарадиган ҳоллар тез учраб турибди. Район партия комитети қишлоқ хўжалиги бўлими мудири Т. Алимов шундай деди:

— Мўл маҳсулот олиш учун қўйлар туёғини кўпайтириш кераклигини мутахассис бўлмаган одам ҳам билади. Лекин биз сурувлар сонини кўпайтиролмаймиз; яйловлар торлик қилиб қолаяпти. Ҳозир ҳар бош шартли қўйга 0,5—0,6 гектар яйлов тўғри келади. Бу зоотехник нормадан бир неча ҳисса кам. Шундай бир ҳолатда қўйларни қандай кўпайтириш мумкин? Лекин гўшт тайёрлаш плани ҳечам пасаймаяпти...

— У ҳолда бу йилги мавсумда бултургига қараганда 14 минг қўзи ўстиришга кўп қолдирилганини қандай баҳолаш мумкин?

— Вазиятдан чиқишнинг йўли бу, — бўлим мудири лўндароқ тушунтиришга уринди. — Мўлжалдагидан кўпроқ қўзи ўстиришга қолдирилгани тўғри. Уларни шу йилнинг ўзидаёқ гўштга топшириб юборамиз. Агар келгуси йилга қолдирсак, қанча чўпон овора-ю, яна қанча ем-хашак керак бўлади. Шунча ташвишлар эвазига ёш қўзилар кўп семирмайди. Яхшиси, уларни жадал усулда боқиб гўштга топширган маъқул.

Чўпонлар ҳаёти, турмуш-турмуши ҳалиям талабга тўла жавоб беради, деб бўлмайди. Масалан, кўчма ҳаммомлар чорвадорга жуда-жуда қўл келади. Лекин таъминот идоралари талабга кўра етказиб беришмаяпти. Бунинг билан шуғулланишга чўпоннинг фурсати йўқ. Демак, район партия, совет ташкилотлари изчиллик кўрсатишлари зарур.

* * *

Бу йил баҳорда ёғин мўл бўлди, ер намга тўйди. Кўпни кўрган чўпонлар 1988 йил хосиятли бўлади, дейишаяпти. Айниқса апрель ойининг сўнгги кунида ёққан ёмғир эндигина заъфарон тусга кира бошлаган майсаларга жон киритиб юборди. «Ёмғир ерга малҳам бўлди-да», дейишаяпти чўпонлар. Уларнинг димоғи чоғ. Ҳамма ерда Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб қаршилаш учун астойдил кураш кетаяпти. Форишликлар туб иқтисодий ислоҳотни жорий этиш эвазига меҳнат зафарининг янги саҳифаларини битишларига ишончимиз комил.

Ш. ЖАББОРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

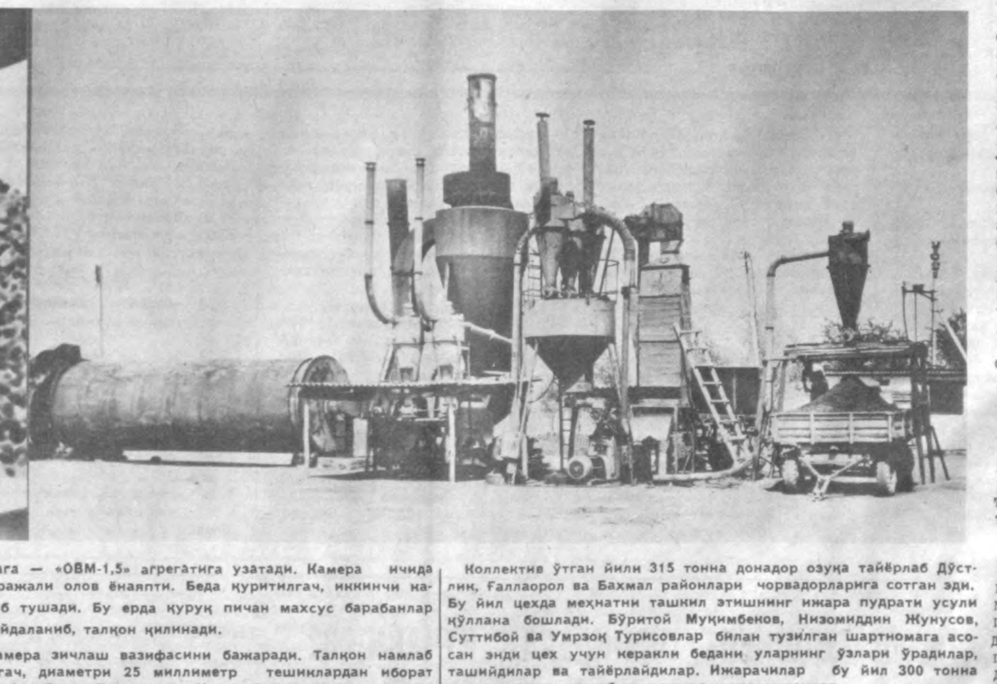

Бу цехни «Таблеткалар фабрикаси» деб аташади. Дарҳақиқат, тўйимлилигига кўра унча-мунча емдан қолишмайдиган донадор озуқа сиртдан қараганда таблеткани эслатади. У асосан кўк беда, сомон ва маккажўхори поясидан тайёрланади.

«Известия» совхозида бундан тўрт йил муқаддам донадор озуқа цехи ишга тушганида баъзилар шубҳа билан қарашганди. Ўтган давр мобайнида харажатлар қопланиб, хўжалик 60 минг сўм қўшимча даромад қилди. Дастлабки йилларда 50—60 тонна донадор озуқа олган хўжаликлар бу йил 100—120 тоннага буюртма беришди.

Даладан келтирилган барра беда бункерга тўкилади, сўнгра биринчи қабул камерасига ўтказилган транспортёр кўкпояни айланувчи бўлмага — «ОВМ-1,5» агрегатига узатади. Камера ичида 150—160 даражали олов ёнаяпти. Беда қуритилгач, иккинчи камерага келиб тушади. Бу ерда қуруқ пичан махсус барабанлар ёрдамида майдаланиб, талқон қилинади.

Учинчи камера зичлаш вазифасини бажаради. Талқон намлаб қориштирилгач, диаметри 25 миллиметр тешиклардан иборат ғалвирсимон барабанга ўтказилади. Кучли босим натижасида ана шу тешиклардан чиққан ўт унидан чўзинчоқ парвардага ўхшаш таблеткалар ҳосил бўлади. Тайёр озуқа тўртинчи ва бешинчи камералар орқали тележкаларга юкланади. Ҳар бирининг оғирлиги 20—25 грамм келади.

Коллектив ўтган йили 315 тонна донадор озуқа тайёрлаб Дўстлик, Ғаллаорол ва Бахмал районлари чорвадорларига сотган эди. Бу йил цехда меҳнатни ташкил этишнинг ижара пудрати усули қўллана бошлади. Бўритой Муқимбеков, Низомиддин Жунусов, Суттибой ва Умрзоқ Турисовлар билан тузилган шартномага асосан энди цех учун керакли бедани уларнинг ўзлари ўрадилар, ташийдилар ва тайёрлайдилар. Ижарачилар бу йил 300 тонна донадор озуқа ишлаб чиқаришга шартлашганлар.

СУРАТЛАРДА: 1. Ишчи Низомиддин Жунусов. 2. Донадор озуқа цехининг умумий кўриниши.

Қ. ЖЎРАҚУЛОВ фотолари.

ЭЛ ЭЪЗОЗЛАГАН АЁЛ

Республика миқёсидаги пенсионер Ҳанифа Қодирова эл-юртга меҳнати синган, халқ назари тушган аёл. У бундан 50 йил муқаддам Хайробод педагогика билим юртида ўқиб юрганида ВЛКСМ сафига қабул қилинди.

Район комсомол комитети серғайрат ва ташаббускор қизга ўзи туғилиб ўсган жонажон қишлоғи — тоғли Хонжизада бошланғич ташкилот тузишни топширди. У бу вазифани муваффақиятли уддалади. Ҳанифа бошлиқ ташкилотга 48 комсомол аъзоси уюшди. Саводсизликни тугатиш курсини очиб, ёшу қарига дарс бера бошлади. Уни тезда қишлоқ Советига секретарь этиб сайлашди. Сўнг Хуфар қишлоқ мағлубот жамиятини бошқарди. Меҳнаткашларга қулай турмуш шароитларини яратиб берди. Бу ерда 15 та магазин ишга туширилди.

Ҳанифа Улуғ Ватан уруши йилларида ҳам фидокорона меҳнат қилди. Узун қишлоқ Совети ижроия комитети раиси ўринбосари бўлиб ишлади. Турмуш ўртоғи — областдаги дастлабки комсомолларнинг бири — Сафар унга барча ишга кўмакдош ва маслакдош эди. У «Қизил шарқ» колхозига раислик қилаётганида — 1943 йилда кўнгиллилар сафида жангга кетди. Қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Ғам-кулфат Ҳанифа опанинг иродасини бука олмади.

Бугунги кунда Ҳ. Қодирова халқ депутатлари район Совети депутати, уруш ва меҳнат ветеранлари район кенгаши раиси, йигирма йилдан буён район хотин-қизлар кенгашининг етакчиси.

У фидокорона меҳнатлари учун «Ҳурмат белгиси» ва бир неча медаллар билан тақдирланган. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Ҳанифа опа — пиру бадавлат аёл. Унинг 32 невараси, 6 чевараси бор. У мактабларда тез-тез бўлиб туради. Ўқувчиларга оғир йиллар ва ёрқин ҳаёт учун курашган заҳматкаш кишилар ҳақида ҳикоя қилиб беради.

СУРАТДА: Ҳ. Қодирова Сариосиё районидаги Карл Маркс номли мактаб ўқувчилари даврасида.

С. ВЕЛИЧКИН ва А. КОШКИН фотоси.

(ЎзТАГ).

ГАЗЕТХОН ИЛҲОМИ

Қайта қуриш — буюк инқилоб

Кечагина тўғри сўз учун
Бошимизда ўйнарди тўқмоқ.
Баъзи бирлар ўйлаганидек
Мақсад эди тўкис яшамоқ.
Писиб олиб, пана-панадан
Отишардик аноним тошлар.
Куни бўйи пахтазор ичра
«Тер тўкарди» навниҳол ёшлар.
Минбарлардан ёлғон сўзларни
Турли рангга бўяб айтардик.
Чанокда йўқ пахтани дея
Тонгда кетиб, шомда қайтардик.
Шу даврда баҳри Оролнинг,
Шўрига-чи шўрвасин тўкдик.
Ҳақиқатни ёқлаганларни
Туҳматчи деб калтаклаб, сўкдик.
Сўз устаси адиб Қаҳҳорга
Грузинлар қўйганда ҳайкал,
Биз-чи, унинг шаънига ҳар хил
Миш-мишларни тарқатдик ҳар гал.
Ўткир Ҳошим ёзганларидек,
Мақтаб сохта қаҳрамонларни,
Кўпиклардан кўприк ясадик,
Олқишладик қанча жонларни.
Колхозчига иккинчи уй деб,
Қурдик «шийпон»— антиқа жойлар.
Меҳнаткашнинг қадами унга
Етмас эди ҳатто йил, ойлар.
Юқоридан «меҳмон» келганда
Базми жамшид шунда бўларди.
Қанча яйраб дам олса «меҳмон»,
Ваъдалар ҳам лўнда бўларди.
«Катта раҳбар» келармиш деса
Бир ой олдин ташвиш бошлардик.
Кўча-куйга сув сепиб роса
Шиорларга кўмиб ташлардик.
Неча-неча «масъул акалар»,
Сариқ шайтон қули бўлдилар.
Уларга шон-шуҳрат келтирган —
Чўнтакдаги пуллар бўлдилар.
Кўра туриб қингир ишларни
Оғиз очган балога қолди.
Шу сабабли қанчалаб нодир
Истеъдодлар изсиз йўқолди.
Лоқайдликнинг кучли вируси
Кўпимизни этганди беҳол.
Бефарқликдан она табиат —
Ҳуснига ҳам етказдик завол.
Хайриятки қайта қуришнинг,
Сарин ели эса бошлади.
Кўпчилик шод, аммо бировлар
Афсус чекиб, кўзин ёшлади.
Қайта қуриш — бу ошкоралик,
Бу жасорат, ишонч, эътиқод.
Бу — янгича яшаш демакдир,
Бу — залворли, курашчан ҳаёт.
Бир курашчи мақсади олий —
Ҳамма жойда эзгулик бўлсин.
Оқ оқ бўлсин, қора-чи — қора,
Диллар қувонч нурига тўлсин!
Кимки тўсса унинг йўлини,
Халқ қаҳрига учрагай шаксиз!
Қайта қуриш — буюк инқилоб,
Йўли ойдин унинг шубҳасиз!

Абдураҳмон ҚОДИРОВ.

Шунақаси ҳам бўлади

ҚАЛДИРҒОЧ ВА ОЙНА

Уйимизни янгиладик. Эски бино даҳлиздаги қалдирғоч уяси ҳам бузилиб кетди. Энди у қаерга уя қуради? Қадрдон инини тополмай роса сарсон бўлади-ку! Ўксиниб аразлаб кетса-я? Отамга маслаҳат солдим. У айвондаги ўрта болорга тахтача қоқиб қўйишни айтди. Қўлимга бир парча фанерни олдиму ўйланиб қолдим: айвонга ўрнатсам бечора қалдирғочга қийин бўлади. Негаки, ҳаммаёғи очиқ. Пайтини топдими, ҳакка қурғур тухумларини ўғирлаб қочади. Чор атрофдан шамол, чанг-тўзон урилиб, болаларини безовта қилади. Таваккал қилиб меҳмонхона шифтига тахта қоқдим.

Орадан тўрт-беш кун ўтди. Меҳмонхонада китоб ўқиётгандим, очиқ деразалардан кўкламнинг жонбахш шабадаси кириб, ичкаридаги жиҳозларга жон бағишламоқчи бўлгандек хона кезарди. Эшикнинг чап биқинида дераза кўзидай ойна осиқлик. У шамолда қимирлаганда уй ичкариси-ю бу ерда ўтган одам кўринар, қимирласам у ҳам қўзғалиб, мени калака қилгандек ғашимга тегарди.

Хонага лип этиб қалдирғоч кирди. Менга эътибор бермай тепамда айлана бошлади. Қушча қип-қизил томоғи, қопқора бошчасини у ёқ-бу ёққа буриб, хона ичини кузатарди. Наҳотки мен ясаган уяни кўрмаётган бўлса? Мана, ниҳоят кўрди. У тахтача устига қўниб, дам ола бошлади. Лекин уйчадан кўнгли тўлмаётгандек хона ичига тикилар, деворнинг ҳиди кетмаган шувоқларига, вассажуфт ўрнига терилиб мойланган яп-янги ялтироқ тахталарга қараб-қараб қўярди. Олдинги бино пастаккина, ромлари ҳам ўзига яраша кичик, олди пешайвон бўлгани учун бироз қоронғироқ эди. Янги уйнинг ёруғ бўлиши қалдирғочни безовта қиларди чамаси. Бир қарорга келдими, ташқарига чиқиб кетди.

Кўп ўтмай нарсасини унутгандек дарҳол қайтди. Нега шеригига хабар қилмади? Демак, ҳали қарори қатъий эмас. У айланиб учаётиб, тўсатдан ойнадаги қалдирғочга кўзи тушди шекилли, тўхтаб михга қўндида, бошини у ёққа-бу ёққа ташлаб, аксини томоша қила бошлади. Бирдан жаҳли чиқиб, ўзини ойнага урди. Энди у хона бўйлаб айланар, аҳён-аҳёнда ойнага рўпара келиб, акси билан чўқишиб қўярди. Қалдирғоч чўқилайвериб охири ойнани пастга тушириб юборди. Сўнгра хотиржам бўлгандек ташқарига чиқиб кетди.

Ойнани яна жойига илиб қўйдим. Эртасига қалдирғочлар бир жуфт бўлиб келишди-да, туйнукдаги шериклари билан чўқилаб, яна ойнани тушириб юборишди. Нимагадир уларнинг тайёр уяга киргилари йўқ эди. Қисқаси, уларга бу хона ёқмади. Ниҳоят ўртадаги нимқолгина ёруғ, аммо эшикли даҳлиз шифтига уя қуришди. Ўша ерда бола очиб, палапонларини учирма қилишди.

Ҳар куни айвонда ўтириб, ҳовлидаги симлар устига мунчоқдай тизилган қалдирғочлар қўшиғини тинглаб, қувонадиган бўлдик. Отам менга қушча ўйлаганимни тушунди деб мақтаниб қўяр, мен эса уларнинг кетиб қолмаганидан хурсанд эдим.

Ойнани бошқа жойга олишга мажбур бўлдим.

Ғози РАҲМОНОВ.

СОҒЛИҒИНГИЗ ЎЗ ҚЎЛИНГИЗДА

НОМИ ДАҲШАТЛИ КАСАЛЛИКНИ ДАВОЛАШ МУМКИНМИ?

«Ҳа» дейишганди назариётчилар, бугунги амалиётчилар ҳам бу фикрга тўла қўшилишган

Ҳалигача одамлар орасида «бедаво касаллик» деган гап бор. Бунда албатта рак касаллиги назарда тутилади. Ваҳоланки ўз вақтида аниқланган хасталикни даволаш, муолажа қилиш аллақачон таомилга кирган. Лекин йиллар давомида илдиз отган ишончсизлик дарахти ҳамон яшнаб турибди. Бу эса рак касаллигини вақтида аниқлаш, даволаш ишларини бирмунча қийинлаштирмоқда.

Бу хасталик ҳақида кам биламиз. Айни пайтда унга дучор бўлган кишилар тўғрисида, уларнинг тақдирлари хусусида деярли гапирилмайди. Оқибатда рак «бедаво», даҳшатли касаллик сифатида талқин қилинмоқда.

Умуман рак ҳақида нима биламиз? Унинг келиб чиқиш сабаблари қандай? Олдини олиш учун нималарга эътибор бермоқ керак? Ана шу саволлар билан биз бу хасталикни бевосита даволаётган жарроҳларга мурожаат қилдик. Самарқанд область онкология диспансери бош врачи **Раҳим Ҳакимович ШАРИПОВ**, СамМИнинг мазкур диспансердаги онкология кафедраси мудири, доцент **Толиб МУСАЕВ** саволларимизга атрофлича жавоб бердилар. Қуйида ана шу мулоқотни эътиборингизга ҳавола қилаётирмиз.

— Толиб Мусаевич, Сиз аввало олим сифатида рак касаллиги ҳақида бироз тушунча берсангиз.

— Бу хасталик азалдан маълум. Тиббий илмнинг бобокалонлари Гиппократ, Парацельс, Абу Али ибн Сино ва бошқаларнинг асарларида хавфли ўсмалар ҳақида маълумотлар бор. Рак лотинчада «канцер», яъни қисқичбақа деган маънони англатади. Гап шундаки, рак ҳужайралари тобора кўпайиб, дарахт илдиз отгани каби ёйилиб кетиш хусусиятига эга. Операциядан сўнг жарроҳ рак худди қисқичбақа сингари «қўллари», «оёқлари»ни атрофга бемалол ёйганини кўради. Демак, хавфли ўсма билан касалланган жой кесиб кўрилгач шу ном берилган.

Умуман ўсмаларнинг икки тури борки, булар хавфли ва хавфсиз ўсмалар бўлиб, хавфсизи қобиққа ўралган ҳолда аста-секин, баъзан бир неча йиллар мобайнида ривожланади. Ҳатто ривожланиш маълум бир нуқтада тўхтаб, одамни умр бўйи безовта қилмаслиги ҳам мумкин. Бундай ўсма атрофга тарқалмайди ҳам. Хавфли ўсмаларда эса ҳужайралар тез кўпаяди, жала ёққани каби қон ва лимфа орқали бошқа аъзоларга ўтади, бодраб кетади. Аммо шу нарса аниқки, рак касаллиги ҳеч қачон соғлом тўқимада пайдо бўлмайди.

Р. ШАРИПОВ: Шу ўринда ракнинг келиб чиқиши сабаблари ва ривожланиши ҳам турлича, хилма-хил эканлигини айтиш керак. Сурункали кечадиган касалликлар, хавфсиз ўсмалар, узоқ вақт битмаган яралар баъзан ракка айланиб кетади. Тараққиёт таъсири ҳам айрим ҳолларда бунга сабаб бўлади. Масалан, химиявий моддалар, физик омиллар, об-ҳавони турли газлар билан ифлослаштириш оқибатида унга йўл очиб берилади.

— Гап рак касаллигининг келиб чиқиши сабабларига қадалади. Бу ҳақда батафсилроқ тўхталиш жоизмикан дейман. Чунки пайдо бўлишини билмай олдини олиш мумкин эмас, деган жуда жўн фалсафа бор.

Р. ШАРИПОВ: — Тўғри. Аввало гап шуки, ракнинг бир неча тури мавжуд. Масалан тери раки, сут безлари раки, лаб ва оғиз бўшлиғи раки, қизилўнгач ёки қизилтомоқ раки, меъда раки, йўғон ва тўғри ичак раки, ўпка раки ва ҳоказо. Хасталик ҳар бир турининг келиб чиқиш сабаблари ўзига хосдир.

Т. МУСАЕВ: — Ҳозир қишлоқ шароитида сут безлари раки ҳамда лаб ва оғиз бўшлиғи раки кўп учрамоқда. Шу боис бунга атрофлича тўхталиш зарур. Олимлар таъкидлашларича сут безлари раки дунёнинг жуда кўп мамлакатларида аёллар ҳаётига раҳна солмоқда. Хайриятки, илм-фан бу раҳнани олиб ташлаш қудратига эга.

Хўш, бундай хасталик қандай пайдо бўлади? Аввало жинсий фаолиятнинг бузилиши, кўп марталаб аборт қилиш, болани жуда эрта сутдан ажратиш оқибатида келиб чиқади. Ҳозир областимизда барча аёллар кўрикдан ўтказилмоқда. Уларга ўзларини ўзлари текширишлари ўргатилаяпти. Сут безлари раки хирургик усуллар, нур, гармонлар қўлланиш ва махсус дори-дармонлар (химиотерапия) билан даволанмоқда. Бизнинг диспансеримизда комплекс даволаш усулига ўтилган.

— Тажрибадан келиб чиққан ҳолда аёлларга қандай маслаҳат бера оласиз?

Т. МУСАЕВ: — Ҳар қандай юқумли ва сурункали касалликни ўз ҳолига ташлаб қўйиш керак эмас. Айниқса жинсий аъзолари яллиғланишини ўз вақтида даволашлари даркор. Кўкрак безларини ҳар хил таъсирдан, совуқдан сақлашлари лозим. Бола эмизадиган аёллар кўкракларини озода тутишлари керак.

Ҳозир дала шийпонларида душхоналар қуриб бериш билан бирга бу муаммони ҳал этмоқчи бўлишаяпти. Лекин шарқ аёлларига хос иффат унутилмоқда. Улар дала шийпонидаги душхонага кирмайдилар. Шу сабаб ҳар бир хонадонда душхона, ҳаммом бўлиши ҳақида қайғуриш керак деб ўйлайман.

Аёллар кўкракларини таранг тутиш мақсадида жуда тор сийнабанддан фойдаланишади. Бу кўпроқ шаҳар хотин-қизларига хос. Оқибатда сут безларининг қон билан таъминланиши бузилади, рак учун «майдон» вужудга келади.

Р. ШАРИПОВ: — Биз кўпинча беморнинг кўнглини оғритмаслик учун рак касали билан хасталанганини ўзига айтмаймиз. Бу балки хатодир. Аммо бемор шу касалликка дучор бўлганини сезиши биланоқ аҳволи оғирлашган ҳолларни кўп кўрганмиз. Одамлар бу касалликдан жуда чўчийдилар, айни пайтда олдини олишга бепарволик билан қарайдилар. Оқибатда биз яширишга мажбурмиз. Бу баъзан хунук оқибатларга олиб келади.

Т. МУСАЕВ: — Яқиндаги бир воқеа бунга мисол бўлади. С. исмли аёл кўкраги оғриётгани ҳақида шикоят қилиб келганди. Маълумки, оғриқ кўкрак безларидаги рак ривожланиб кетганидан дарак беради. Олдини олиш учун аёлнинг кўкрагини кесишга тўғри келди. Аммо унга «Сиз ракка йўлиққансиз» деб айтмадик. Маънавий ёрдам беришга урингандик. Орадан икки йил ўтиб, яқинда унинг эри арз қилиб келди. Унга «хотинингизни эҳтиёт қилинг, у киши рак бўлибдилар, ўзларига айтиб юрманг» дегандик. Унинг ваҳоҳатидан қўрқиб кетдик. «Мана икки йил бўлди, у рак эмас экан, сизлар унинг кўкрагини нотўғри кесгансизлар» деб туриб олди. Унинг фикрича рак тузалмас эмиш. Демак, у умр йўлдошининг ҳаёти сўнишини кутиб юрган экан. Бундай воқеалар рак касаллигига муносабат нақадар мураккаблашиб кетганини кўрсатади.

— Сигарета чекиш ўпка ракига сабаб бўлиши, нос эса оғиз бўшлиғида рак пайдо қилишини кўп эшитганмиз. Аммо чекувчилар камайган эмас. Бу ҳам ана шу мураккабликнинг бир бўлагими?

Р. ШАРИПОВ: — Ҳа, тамаки чекишнинг зарарли оқибатлари ҳақида қанча кўп гапирилса, чекувчилар шунча кўпаймоқда. Инсон тақиқланган нарсага ўч бўлади. Ҳеч ким ўқимайдиган китобни тақиқлаб қўйсангиз, одамлар уйқуларидан кечиб уни ўқиш учун навбат кутадилар. Бир пайтда Россияда тамакини сақлагани учун қийнашган, бурнини кесишган, ҳатто сургун қилишган, лекин чекишни тўхтата олишмаган. Подшо Петр I Голландияга сафари чоғида чекишга ўрганиб қолган ва кейин Россияда тамаки сотиш ҳамда чекишга рухсат берган. Чекмайдиганларга қараганда ўпка раки билан хасталанган чекувчи беморлар орасида ўлим сони 20 марта кўпайишини ўша пайтда Россия ҳукмдори хаёлига ҳам келтирмасди.

Т. МУСАЕВ: — Нос ҳам тамакидан қолишмайди. Бунинг оқибатида оғиз шиллиқ пардасида гиперкератоз ҳодисалари билан бирга учрайдиган доғлар пайдо бўлиб, улардан рак ривожланади. Ҳа, узоқ вақт давомида нос чекувчи кишилар, гарчи, тозалаб туришса-да, тишлари сарғайиб, оғизларидан қўланса ҳид келиб туради. Энг ёмони бу лейкоплакия касаллигининг дебочасидир. Лейкоплакия оғиз, тил, тилости ва лунж шиллиқ пардаларида оқиш доғлар пайдо бўлишидир. А. Толстой айтганидек, агар одамлар ароқ, вино, тамаки ва афюн билан ўзларини гаранг қилмасалар эди, ҳаётда қандай бахтли ўзгаришлар бўларди. Ҳа, бундай ўз-ўзини қатл қилиш совуқдан, илон чақиб ўлишдан ҳам кўп. Шу боис бу хусусда жиддий тадбирлар кўрадиган пайт келди.

— Сиз ишлаётган диспансерда шундай ҳоллар учраганми?

Т. МУСАЕВ: — Мен фақат уларнинг исм-шарифларини айтишдан ўзимни тийдим. Бунинг сабаби ҳаммага аён.

— Самарқанд область онкология диспансери 1948 йилда ташкил этилган. Бу ерда номи тилларда достон бўлган шифокор Фёдор Яковлевич Цибульский ишлаган.

Р. ШАРИПОВ: — У киши Валерий Константинович Хмельницкий, Зоя Петровна Кушнаренко ва бошқалар билан бирга диспансерни ташкил этганлар. Фёдор Яковлевич ўша кезларда ўзи операция қиларди, талабаларга сабоқ берарди.

— Шу санъатни давом эттириб, сиз ҳам...

Р. ШАРИПОВ: — Хирург бир-икки кун операция қилмаса жарроҳлиги қолмайди. Мен орден, медаллар олдим, олий категорияли врачман. Ҳаммасига операция столи ёнидаги меҳнатим туфайли эришганман.

— Ўзингиз операция қилган беморлардан хатлар оласизми?

Р. ШАРИПОВ: — Яқинда Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи Е. Г. Пляскина, Қаҳрамон она Истат Одилова, меҳнат ветерани М. С. Нуруллиналардан хат олдим. Ҳаётга қайтиб шод-хуррам яшаётган кишининг мактубини ўқиш мен учун олий бахт. Бошқа бир мисол: бемор Р. Курляна 1960 йилдан бери оғир дард — саркома билан оғриган. Бизга келганда аҳволи мушкул эди. Касалхонамизда замонавий барча ускуналар, дори-дармонлар бор. Унинг ҳаётини сақлаб қолишда бунинг аҳамияти беқиёс бўлди. Ҳозир у соғ-саломат, хатини столим устида сақлайман. Бу мактуб сергакликка чорловчи миннатдорчилик даъватидир.

Диспансерда ҳозир тажрибали, малакали врачлар кўп. Масалан, С. Будаго, Т. Равшанов, М. Ҳайдаров, Н. Седова ва бошқа ўнлаб шифокорлар ишлашади. Улар Бухоро, Қашқадарё, Сирдарё, Навоий областларидан, Панжакент районидан келган беморларни даволаб, сиҳат-саломат ҳолда уйларига қайтаришмоқда.

Т. МУСАЕВ: — Яқинда Н. исмли беморни операция қилдик. Касаллик тарихини ўргансам, 18 йил олдин рак билан оғриган экан. Ўсмасини олиб ташлаган эканмиз. Тузалиб кетган. Илгари ошқозон раки билан оғриган бўлса, энди аёлларга хос бошқа касаллик билан келибди. 66 ёшли бу бемор яна тузалиб, уйига қайтди. Умуман касалхона ҳисобига олинган кишиларнинг асосий қисми тузалиб кетишган.

— Баъзан рак касалига учраган кишилардан ҳазар қилувчиларни кўрамиз.

Р. ШАРИПОВ: — Умуман бемордан сесканиш керак эмас. Рак касали юқумли эмаслигини аллақачон исботлашган. Бу хасталик насл сурмайди. Аммо оилада рак билан оғриган киши бўлса, бу ердаги шароит ҳақида ўйлаш, профилактика чораларини кўриш зарур.

Т. МУСАЕВ: — Рак касаллигига учрамаслик учун чой ва овқатни қайноқ ҳолда истеъмол қилишдан ўзни тиймоқ шарт. Аччиқ қалампирни кўп емаслик даркор. Диспансер кўрикларида албатта қатнашиш керак.

Қисқа суҳбатдан маълум бўлдики, рак хасталигининг олдини олиш ўзимизга боғлиқ экан. Тўғри, бу дард туфайли ҳам бевақт оламдан кўз юмганлар бор. Лекин қайси хасталик ўзидан ўзи енгилади. Бемор, врач, дори-дармон бир тараф бўлгандагина у чекинади. Ракка келганда эса «бемор» сўзини «соғ киши» билан алмаштириш зарур. Ҳар бир соғ киши ўзини текшириб туриши, рак касалига йўл очиб бермаслик тадбирларини кўриши керак. Мабодо унинг организмида бу хасталик аломати сезилса чўчимасдан врачга мурожаат қилмоғи зарур.

Хуллас, ракни даволаш мумкин. Лекин табиби аввал кишининг ўзи, табиби соний эса шифокордир.

Ж. МАМАТОВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ТИНЧЛИК ШИОРИ ОСТИДА

Ҳар йили фашизм устидан қозонилган Буюк Ғалаба кунида велосипед бўйича Тинчлик пойгаси старт олади. Унда дунёнинг кўпгина мамлакатларидан келган кучли спортчилар ғолиблик учун курашишади. Тинчлик пойгаси одатга кўра социалистик мамлакатлар — ГДР, Чехословакия ва Польша йўллари бўйлаб ўтказилади.

Бу йил велосипедчилар курашни Чехословакиядан бошладилар. Мусобақанинг муқаддимаси Братислава шаҳрида ўтказилди. Қатнашчилар энг қисқа — 3,1 километр масофани тезкорлик билан босиб ўтишлари лозим эди. ГДР вакили Уве Аммплернинг омади келди. У маррага барчадан тез — 4 минуту 52 секундда етиб келди.

Эртаси куни пойганинг илк босқич баҳслари бўлиб ўтди. Велосипедчилар Братислава ва Левице шаҳарлари ўртасидаги 137 километр масофада биринчи бўлиш учун курашдилар. Бу сафар ҳамюртимиз, СССР терма командасининг аъзоси Жамолиддин Абдужабборовга тенг рақиб бўлмади. У маррага ҳаммадан олдин — 2 соат 57 минуту 55 секундда етиб келди. Тинчлик пойгасининг бир неча бор ғолиби, ГДР вакили Олаф Людвиг ҳам ундан орқада қолди.

Ўтган куни мусобақа қатнашчилари 153 километр масофадаги Левице ва Банское-Бистрица шаҳарлари оралиғини босиб ўтишди. Унда чехословакиялик Иозеф Регец, болгариялик Станчо Станчев ва италиялик Бруно Сурро муваффақият қозонишди. Улар дастлабки уч ўринни эгаллашди.

Бу босқичдан сўнг ҳам шахсий, ҳам команда биринчилигида пешқадам ўзгарди. Регец нафақат ўзи якка карвонбоши бўлиб олди, балки ўз мамлакати терма командасининг ҳам умумий ҳисобда олдинга чиқишини таъминлади.

Кейинги ўринларда Болгария, Италия, Франция, ГДР ва СССР велосипедчилари бораяптилар.

«ПОЛИТОТДЕЛ» ПЕШҚАДАМ

Шу кунларда чим хоккейи бўйича ҳам эркаклар, ҳам хотин-қизлар ўртасида мамлакат биринчилиги давом этаяпти. Унда республикамизнинг беш командаси қатнашаяпти.

Аёллар чемпионатида тўрт турдан сўнг Тошкент областининг «Политотдел» коллективи якка карвонбоши бўлиб олди. Хоккейчи қизларимиз ҳозиргача ўтказилган учрашувларнинг ҳаммасида ғалаба қозониб, саккиз очко тўпладилар. Ён қўшнимиз — Олмаотанинг «Связист» командаси ҳам бу йил яхши ўйнамоқда. Қозоғистонлик қизлар барча учрашувларда зафар қучдилар. Учинчи ўринда республикамизнинг яна бир вакили, ўтган йилги кумуш соврindор «Андижанка» коллективи бормоқда.

Эркаклар мусобақасида пешқадамлар ўзгаргани йўқ. Ўтган йилги чемпион — Олмаотанинг «Динамо» командаси ва олтин медаллар учун курашдаги унинг доимий рақиби — СКА (Свердловск) клуби дастлабки икки ўринда боришаяпти. Андижоннинг «Звезда» командаси ҳам улар билан баҳсларда яхши ўйин кўрсатаяпти.

Навбатдаги тур учрашувларида қуйидаги натижалар қайд этилди; «Раздан» — «Химик» (Фарғона) — 2:0, «Старт» (Ленинск) — «Динамо» (Олмаота) — 1:7, «Звезда» (Андижон) — «Азинефтехим» (Боку) — 3:0, «Волга» (Ульяновск) — «Фили» (Москва) — 1:0, «Университет» (Черновци) — СКА (Свердловск) —0:2, «Волна» (Ленинград) — «Искра» (Васильков) — 2:1.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

14 МАЙ, ШАНБА

● МТ I

7.00 **«120 минут».**
9.00 Халқ чолғулари садолари.
9.30 «Нега ва нима учун?». Болалар учун кўрсатув.
10.00 «Петр Иванович Стучка». «Улар биринчилардан эдилар» туркумидан ҳужжатли фильм (Рига киностудияси).
10.20 Арфа квартети чалади.
10.40 **«Проскека».** Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Владивосток).
11.10 «Кўҳна шаҳарда қисқа учрашувлар». «Кимнинг кўчасида байрам» туркумидан.
11.55 **Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун.** «Кооперативлар: янги босқич».
12.25 **«Социализм мамлакатларида».** Тележурнал.
12.55 «Орел. Хотира манбалари».
13.15 «Танишинг: ёш кинематографчилар».
14.30 «Москва юлдузлари» санъат фестивалининг якунловчи концерти. ССР Иттифоқи Большой театридан кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Дунё воқеалари».
16.45 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
17.55 **«Юрт фиғони».** Ленинградда Фанлар академиясининг кутубхонасидаги ёнғин ҳақида ҳужжатли фильм премьераси («ЛСДФ»).
18.15 Халқаро ҳаёт Бош редакцияси таништиради: «Объективнинг фокусида — муаммо». Осиёда хавфсизлик. Осиё — Тинч океан регионини тинчлик зонасига айлантириш учун кураш ҳақида. Кўрсатувни сиёсий шарҳловчи В. Ильяшенко олиб боради; «Саломатлик қанча туради». АҚШда соғлиқни сақлаш ҳақида.
19.15 **«Жек Восьмеркин — «американлик».** Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1 ва 2-сериялар («Ленфильм»).
21.30 **«Время».**
22.00 «Қайта қуриш прожектори».
22.10 **Шанба оқшомида.** «КВН».
00.20 Янгиликлар.

● МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика.
«Тафаккур» программаси
8.45 «Студия таништиради». «Билим қирралари» туркумидан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, УССР ФА мухбир аъзоси, гереонтолог А. Н. Богомолец ҳаёти ҳақида очерк (Киев).
9.40 Ҳамоҳанглик: Рус қиссалари. А. П. Бородин музикасида паҳлавонлар образи.
11.00 «Ҳайвонот оламида».
12.00 «Здоровье».
12.45 «Компьютер билан мулоқот».
13.35 Рус маданияти ҳақида суҳбатлар. 3-кўрсатув.
14.25 «Инсон. Ер. Коинот».
15.25 «Давлат чегараси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 5-фильм — «1941 йил». 1 ва 2-сериялар.
17.40 Реклама.
17.45 «Прохиндиада ёки жойида югуриш». Бадиий фильм, субтитр билан («Ленфильм»).
19.15 Талабларингизга биноан учрашувлар. СССР халқ артисти Н. Сазонова ижоди.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Духовой музикалар концерти. Таллиндан кўрсатилади.
21.00 «Луга». Телевизион ҳужжатли фильм (Ленинград).
21.20 «Қайта қуриш прожектори».
21.30 **«Время».**
22.00 «Эстафета». Спорт-физкультура программаси.

● ЎзТВ

8.00 **«Ассалому алайкум».** Информацион-музикали программа.
9.30 «Бу ерда менинг масканим». Телефильм.
9.50 «042 қаерда». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
11.05 **«Бўстон».** Тележурнал (рус.).
12.05 «Спорт кинопанорамаси» (рус.).
12.50 **«Инсон ва замин».** Қишлоқ меҳнаткашлари учун программа.
13.50 **«Инсон ва қонун»** (15 апрелдаги кўрсатув такрорланади).

* * *

18.25 Кўрсатувлар программаси.
18.30 «Учқур тойчоқ». Мультфильм.
18.40 Ўсмирлар учун. «Тенгдош» (рус.).
19.25 «Тил — маданият кўзгуси». Мактабларда она тилини ўрганиш муаммолари ҳақида.
20.00 **«Ахборот»** (рус.).
20.20 «Ҳамзаобод». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»).
20.30 **«Ахборот».**
20.50 Мусиқамиз хазинасидан. «Сувора».
21.30 Москва. **«Время».**
22.00 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.10 Мусиқамиз хазинасидан. «Сувора» (давоми).
23.10 «Сирлар кўли — жумбоқлар денгизи». Ҳужжатли фильм.
23.30 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:

19.00 **«Новости».**
19.20 Халқ лапарлари.
20.00 **«Ахбор».**
20.20 «Мактаб давр билан ҳамқадам». Ленинободдаги 24-ўрта мактабнинг меҳнат дарси ўқитувчиси, методист Йўлдош Рустамов билан учрашув.
21.30 Москва. **«Время».**
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Саттор Турсун. «Ситораи корвонкуш». Телеспектакль.
23.15 «Севги ҳақида куйлайман». Фильм-концерт.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р—13918. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 1995 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12